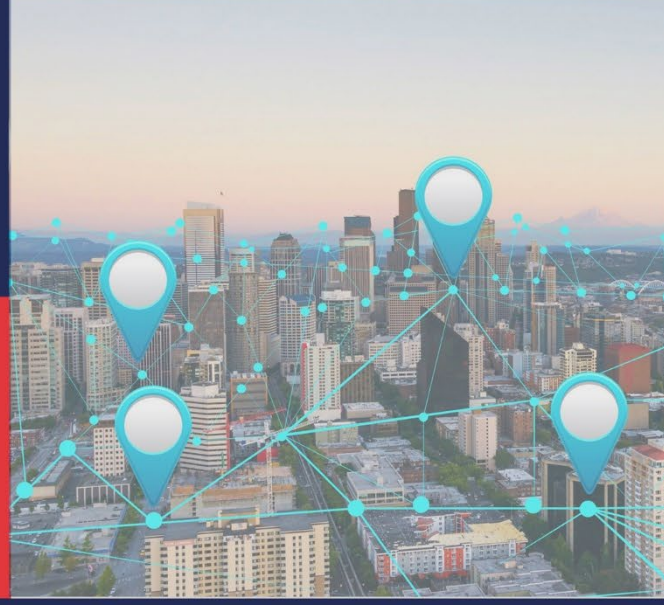

Avrupa Birliği tarafından finanse
edilmektedir

YEREL YÖNETİMLER İÇİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FİNANSMANI YOL HARİTASI

ŞEHİR EŞLEŞTİRME
Yeşil Gelecek

Funded by
the European Union

Bu raporun içeriği yalnızca Eductrade liderliğindeki Konsorsiyumun sorumluluğu altındadır ve hiçbir şekilde Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Funded by
the European Union

YEREL YÖNETİMLER İÇİN İKLİM FİNANSMANI YOL HARİTASI

Funded by
the European Union

Telif Hakkı© 2025

Bu Yol Haritası, TT-II projesinin Takım Lideri Esra LaGro (Eductrade) tarafından, kentler ve yerel yönetimlerin iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle mücadele etme görevlerinde uygulamaya yönelik bilgi sağlamak amacıyla yazılmıştır; bu doğrultuda, bu yayın kentlerin iklim uyumu ile ilgili gereksinimlerin finansmanına yönelik rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

Funded by
the European Union

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
AÇA	Avrupa Çevre Ajansı
A&I	Araştırma ve İnovasyon
BM	Birleşmiş Milletler
BSG	Beklenen Sermaye Giderleri
CL	Küme
CLIMATE-ADAPT	Avrupa İklim Uyum Platformu
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
DTÇ	Doğa Temelli Çözümler
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
ELENA	Avrupa Yerel Enerji Yardımı
GIZ	Alman Uluslararası İş birliği Kurumu
GSYH	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
Horizon Europe	Ufuk Avrupa Programı
İDEP	İklim Değişikliği Eylem Planı
İDU	İklim Değişikliğine Uyum
İFA	İklim Finansmanı Aracı
IPA	Katılım Öncesi Yardım Aracı
IPCC	Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
İYF	İklim Yatırım Fonu
KÇF	Küresel Çevre Fonu
KİFE	Kentler İklim Finansmanı Eğitimi
MISSION CITIES	Misyon Kentler Programı (Ufuk Avrupa)
NACE	AB’de Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NBD	Net Bugünkü Değer
PGD	Proje Geliştirme Desteği
RKD	Risk ve Kırılganlık Değerlendirmesi
SECAP	Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planları
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SUY	Su Kaynakları Yönetimi
TTYK	Toplum Temelli Yerel Kalkınma
UF	Uyum Fonu
UFK	Uluslararası Finans Kuruluşları
UUP	Ulusal Uyum Planı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
YDA	Yaşam Döngüsü Analizi
YİF	Yeşil İklim Fonu

Funded by
the European Union

İçindekiler

Yönetici Özeti	7
1. Giriş: Yerel Yönetimler için İklim Finansmanı	9
1.1. İklim Değişikliğine Uyum ve Kentler	11
1.2. Yerel Yönetimler için İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Planı	13
1.3. AB Üye Devletlerindeki Yerel Yönetimlerin İklim Eylem Planlarına Yönelik Son Değerlendirmelerin İncelenmesi.....	24
2. Yerel Yönetimler için İklim Değişikliği Finansmanı Yol Haritası	26
2.1. İklim Finansmanı Planları / Yol Haritalarının Önemi	27
2.2. İklim Finansmanı Planı/Yol Haritası Hazırlamanın Temel Unsurları	28
3. Türkiye’de Yerel Yönetimler için İklim Değişikliği Finansmanı	31
3.1. Türkiye için İklim Değişikliği Finansmanı	31
3.2. Türkiye’deki Yerel Yönetimler için İklim Eylemi Finansman Kaynakları	32
3.2.1.MIP4Adapt ve Yerel Yönetimler	32
3.2.2. Yerel Yönetimler için MIP4Adapt Teknik Destek Programı.....	33
3.2.3. Ufuk Avrupa– Misyonlar	33
3.2.4. Avrupa Birliği’nin İklim Değişikliğine Uyum Misyonu	35
3.2.5. Ufuk Avrupa, Küme 6: Gıda, Biyogaz Ekonomisi, Doğal Kaynaklar, Tarım ve Çevre	35
3.2.6. Ufuk Avrupa, Küme 5: İklim, Enerji ve Hareketlilik	36
3.2.7. Avrupa Bölgelerinde Projeleri Desteklemek için Ortak Yardım (JASPERS).....	38
3.2.8. Avrupa Yerel Enerji Yardımı (ELENA – European Local Energy Assistance)	41
3.2.9.InvestEU Fonu.....	43
3.2.10.Düşük Karbonlu Yatırımlar için Enerji Finansmanı – Kentler Danışmanlık Tesisi (FELICITY)	44
3.2.11.Avrupa Yatırım Bankası – Belediyelere Yönelik Çerçeve Kredileri	45
3.2.13.Kent Alanlarında Sürdürülebilir Yatırımlar için Ortak Avrupa Desteği – JESSICA Girişimi	46
3.2.14.Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası	46
3.2.15.Temiz Teknoloji Fonu – İklim Yatırım Fonu Mali Aracının Fonlama Mekanizması.....	47
3.2.16.Dünya Bankası- Kent İklim Finansmanı Açığı Fonu ⁶⁶	48
3.2.17.Invest4Cities Girişimi – Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi	49
3.2.18.Türkiye için Alman Federal Hükümeti Fonları Aracılığıyla İklim Finansmanı Programı.....	49
3.2.19.Uluslararası Belediye Yatırım Fonu (IMIF).....	50
3.2.20.İklim Hibeleri Sağlayan Kent Ağları	51

Funded by
the European Union

3.2.21.İller Bankası Sürdürülebilir Kentler Programı II – (2024-2028) (Dünya Bankası).....	53
3.2.22.Sürdürülebilir Kentler Projesi II – Ek Finansman (P170612, SCP2-AF).....	53
4. Avrupa'da İklim Finansmanına İlişkin En İyi Uygulamalardan Çıkarılan Dersler	54
5. Sonuç.....	56
EKLER 58	
EK A: İklim Finansmanı Yol Haritası / Planı için Şablon.....	59
EK B: AB Fonlarına Başvuru için Uygulamaya Yönelik Rehber	62
B.1. AB İklim Fonlarına Başvuru Adımları	62
B.2. Anlık İklim Değişikliğine Uyum Hibe Olanakları	72
B.3. İklim Değişikliği Finansmanında Deneyim Kazanmak: Bakanlıklar ve Diğer Ulusal Kurumlar Aracılığıyla AB veya Ulusal Kaynaklı Programlara Katılım.....	73

Funded by
the European Union

Yönetici Özeti

Bu Yol Haritası, ana teması iklim değişikliği ve çevre olan 01 Mart 2023- 31 Mayıs 2025 tarihleri arasında uygulanan “Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme: Yeşil Bir Geleceğe Doğru” (www.towntwinning.eu) konulu AB destekli IPA projesinin çıktılarından biridir. Projenin ana faydalanıcısı Türkiye Belediyeler Birliği olup, hedef gruplar AB ve Türkiye’deki yerel yönetimler olarak tanımlanmıştır. Eş faydalanıcılar ise Avrupa Birliği Başkanlığı, Türkiye Vilayetler Birliği ve anahtar paydaş olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’dır.

Bu projeden kaynaklanan etkileşimler ve deneyimler, projenin ana çıktılarından biri olarak bu Yol Haritasının oluşturulmasının temeli olmuştur. Yol Haritasının, Türkiye ve AB’deki yerel yönetimlerin iklimle ilgili eylemlerde karşılaştığı iklim finansmanı zorluklarıyla mücadele ederken önemli bir destek sağlayacağına inanılmaktadır.

Yayının başlığının da ifade ettiği gibi, söz konusu Yol Haritası temel olarak yerel yönetimlerin iklim finansmanını geleceğe hazırlamaya yönelik bir yol gösterimi olarak tasarlanmıştır. Kuramsal tartışmalardan ziyade, yerel yönetimler tarafından geliştirilen İklim Eylem Planlarına eş zamanlı mali destek sağlanmasının uygulanabilir boyutlarına odaklanması, onu uygulamaya dönük ve gerçekçi kılmaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda yerel yönetimlerin zaman içinde biriktirdiği deneyimlere de dayanmaktadır.

İklim değişikliğine uyum ve azaltım çabalarının kesişim noktası kentlerdir; bu nedenle kentlerin önemi ve ağırlığı giderek artmaktadır. Kentler ve yerel yönetimler iklim değişikliğine uyuma ve azaltıma yönelik eylem planları geliştirirken, çoğu zaman bu planların uygulanmasını sağlayacak paralel bir finansman stratejisi ve eylem planı geliştirmemektedirler.

Kentlerin kendi gelir kaynakları ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir; benzer şekilde, iklimle ilgili zorlukları ve gereksinimleri de farklıdır. Bu nedenle iklim finansmanı konusunda tek bir “iyi uygulama” ya da “standart çözüm” bulunmamaktadır. Bu durum, kentler açısından daha uygulanabilir ve gerçekçi uyum önlemlerinin ön plana çıkmasına ve iklim eylemlerinin genel karmaşıklığının bir ölçüde hafifletilmesine olanak tanımaktadır.

Funded by
the European Union

İklim değişikliğine yönelik azaltım tedbirleri ve finansmanı genellikle merkezi hükümet düzeyinde ve yukarıdan aşağıya bir yaklaşımla uygulanırken; iklim değişikliğine uyum tedbirleri ise aşağıdan yukarıya bir süreçtir ve kentlerin inisiyatifiyle başlatılmak zorundadır.

Kentler tarafından üstlenilecek, kentsel altyapının dayanıklılığını ve güvenilirliğini artırmaya yönelik olanlar da dahil olmak üzere bütün iklim değişikliği uyum tedbirleri, yalnızca azaltım süreçlerini tamamlayıcı olmakla kalmayıp, aynı zamanda kentlerin rekabetçiliğini, yatırımcılar ile özel sektör nezdindeki çekiciliğini artırarak ekonomik performansı da iyileştirme potansiyeli taşımaktadır.

Bir iklim finansmanı yol haritası; yerel yönetimler gibi ilgili paydaşlara, iklim finansmanının artırılmasına yönelik fırsatların değerlendirilmesi ve mevcut engellerin aşılmasına ilişkin eylemleri geliştirme, önceliklendirme ve uygulamada yol gösterici bir araç olarak hizmet eder.

Belirli bir kent/yerel yönetim/bölge için iklim finansmanı yol haritasının hazırlanmasına ilişkin tek bir reçete ya da yöntem bulunmamaktadır. Aynı şekilde, bu yol haritasının hazırlanmasında yer alabilecek farklı aşamalar mevcuttur ve bu aşamaların tümünün ya da bir kısmının uygulanması, söz konusu kentin İklim Eylem Planına (İEP) sahip olup olmamasına, karşı karşıya olduğu iklim risklerinin nicelik ve niteliğine, gelir düzeyi vb. faktörlere bağlıdır.

Bu yol haritası geliştirilirken göz önünde bulundurulması gereken parametrelerin çeşitliliği ile paralel olarak, uygulamada kullanılabilecek finansman kaynaklarının çeşitliliği de bir diğer önemli husustur. Bu kaynaklar; hibeler, büyük ölçekli altyapı yatırımları, iklim projeleri arasında sinerji yaratacak harmanlanmış finansman çözümleri, veya belediyeye ait yeşil tahviller gibi farklı biçimlerde olabilir. Türkiye’deki yerel yönetimlerin bu anlamda başvurabileceği çok sayıda finansman imkânı vardır.

Yerel yönetimlerin katılımıyla edinilen iyi uygulamalar, kent/il düzeyinde iklim finansmanı eylemlerinden elde edilen birikimli deneyimlere dayanarak 4’lü kavram matrisine dayalı dengeli bir yapı oluşturulması gerektiğini ortaya koymaktadır: **Taahhüt, İş Birliği, Kapasite Geliştirme, Sermaye Hareketliliği.**

Bu yayının ilk ekinde, yerel yönetimlerin iklim finansmanı yol haritası hazırlamasına yardımcı olacak örnek bir yöntem ve şablon yer almaktadır. Bu içerik, çok sayıda uluslararası kuruluş, kent ağı ve diğer taraflarca geliştirilmiş çeşitli yöntem ve şablonlara öncelik vermeksizin bilgi amaçlı bir rehber olarak sunulmuştur. Ancak unutulmamalıdır ki her bir yerel yönetimin kendine özgü koşulları vardır ve esas olan bu koşullara ve kentin İklim Eylem Planı’na uygun bir yol haritası hazırlanmasıdır.

Yayının ikinci ekinde iklim finansmanı konusunda kaynak arayışında olan yerel yönetimler için özellikle AB fonlarına ulaşmaya yönelik temel bilgiler de adım adım sunulmaktadır. Bu kapsamda fonlara başvuru için temel adımlar ve önemli hususlar birer birer açıklanmıştır.

Funded by
the European Union

1. Giriş: Yerel Yönetimler için İklim Finansmanı

21. yüzyılın en önemli olgularından biri küresel ölçekte hız kazanan iklim değişikliği süreçleri ile bunların insanlar, ekonomiler ve doğa üzerindeki olumsuz etkileridir. Avrupa Çevre Ajansı tarafından yürütülen yakın tarihli bir çalışma, 1980 ile 2023 yılları arasında Avrupa genelinde iklimle ilişkili felaketlerden kaynaklanan ekonomik kayıpları açıklıkla ortaya koymaktadır. Söz konusu çalışmada sunulan zaman serisi verileri, iklim değişikliğinin yaşamlarımız üzerindeki etkilerini, bu etkilerin yıllar içinde yaşamı nasıl şekillendirdiğini göstermekle kalmayıp, aynı zamanda ikili olarak AB üyesi ülkeler arasında ve Avrupa Birliği genelinde karşılaştırmalı analiz yapılmasına da olanak tanımaktadır.

Şekil 1: Avrupa ülkelerinde hava ve iklim kaynaklı olayların neden olduğu ekonomik kayıplar ve can kayıpları (1980–2023)

Ülke	Toplam Kayıplar (milyon EUR)	Her km ² için Kayıp (EUR)	Kişi Başı Gelir Kayıbı (EUR)	Sigortalanan Kayıplar (milyon EUR)	Sigortalanan Kayıplar (%)	Ölüm Vakaları
Avusturya	14726	175564	1806	2786	19	771
Belçika	16988	553942	1612	6679	217798	634
Bulgaristan	5168	46564	650	93	839	12
Hırvatistan	19893	481820	2685	7278	176279	982
Kıbrıs	441	47626	618	8	835	11
Çekya	18533	234974	1783	2168	27487	209
Danimarka	180372	504438	2225	54759	153142	675
Estonya	8751	203867	1618	5443	126801	1006
Finlandiya	332	7333	236	51	1132	36
Fransa	16350	124155	1548	849	6448	80
Almanya	95966	189662	2258	5243	10361	123
Yunanistan	2380	7034	457	73	214	14
Macaristan	129897	203449	2092	46052	72129	742
İrlanda	4154	73402	943	101	1785	23
İtalya	133934	443373	2311	5916	19585	102
Latvia	1250	19348	544	71	1097	31
Litvanya	2283	34976	690	58	895	18
Luksemburg	1262	486143	2694	627	241699	1340
Malta	51	162361	128	2	5801	5
Hollanda	10970	293491	688	4297	114953	270
Polonya	20630	66138	545	1379	4420	36
Portekiz	16671	180755	1628	578	6266	56
Romanya	19628	82335	916	199	835	9
Slovakya	1956	39893	367	84	1714	16
Slovenya	17484	862448	8693	271	13392	135
İspanya	95966	189662	2258	5243	5	32053
İsveç	3703	8276	406	957	2139	105
AB-27	738280			139872		241587

Funded by
the European Union

İzlanda	26	250	88	0	0	0
Liechtenstein	21	134250	653	10	64675	314
Norveç	4416	11486	950	3079	8009	663
İsviçre	13760	333278	1857	5034	121920	679
Türkiye	111577	142998	1689	6992	8961	106

(Kaynak: Avrupa Çevre Ajansı, 2025)

İnsan nüfusunun büyük çoğunluğunun yaşadığı kentler, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı genel olarak savunmasızdır ve bu etkiler her geçen gün artmaktadır. İklim değişikliğinin azaltımına yönelik çabalar daha çok ulusal düzeyde yürütülse de iklim değişikliğine uyum çalışmaları yerel yönetimlerin, belediyelerin ve diğer ilgili paydaşların günlük faaliyetlerinin bir parçasıdır. **Aynı zamanda kentler, azaltım ve uyum çabalarının kesiştiği alanlardır; dolayısıyla kentlerin önemi ve ağırlığı her geçen gün artan bir hızla yükselmektedir.**

Aslında sorun ve bu sorunla nasıl başa çıkılacağı büyük ölçüde belirlidir; ancak belki de en zor olan iklim değişikliğine yönelik yenilikçi ve maliyet etkin çözümler geliştirebilmektir. Bu çözümler belirlendikten sonra bir sonraki adım, söz konusu çözümlerin finansmanıdır. İşte bu noktada, bu Yol Haritası, Avrupa Birliği ve dünya genelindeki yerel yönetimlerin iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik çabalarından elde edilen deneyimlerin birikimi ve uluslararası iyi uygulamalar doğrultusunda sürece dâhil olmaktadır.

Şekil 2: İklim değişikliği ve etkileri (Kaynak: Thomas Vijayan, 2024)

Funded by
the European Union

1.1. İklim Değişikliğine Uyum ve Kentler

Günümüzde insan nüfusunun yaklaşık %56'sı kentlerde yaşamaktadır ve Dünya Bankası¹ tarafından yayımlanan yakın tarihli çalışmaya göre bu oranın 2050 yılına kadar %70'e ulaşması beklenmektedir. Bu da eş zamanlı olarak, her 10 kişiden yaklaşık 7'sinin kentlerde yaşayacağı anlamına gelmektedir. Aynı zamanda kentler, Küresel Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın (GSYH) %80'ini üretmekte olup, iklim değişikliğinden kaynaklanan sorunlarla mücadelede, belki de ulus devletlerden daha güçlü bir role sahiptir.

Şekil 3: İklim Değişikliği ve Şehirler (Kaynak: Cities Alliance, 2024)

Nüfusun %55'i
Kentlerde Yaşıyor

Sera Gazlarının %75'i
Kentlerden
Kaynaklanıyor

Kentlerin %70'i İklim
Değişikliği ile mücadele
ediyor ve risk altındalar

Ayrıca, kentler yalnızca iklim eylemlerinde önemli paydaş oldukları için değil, aynı zamanda iklim değişikliğinin azaltımı ile uyum gündemlerinin kesişim noktası oldukları için de merkezi konumda yer almaktadırlar. Kentlerin iklimle ilişkili riskleri en aza indirme kapasitesine sahip olması ve iklim dirençli yaşam alanları geliştirmesi yönündeki küresel istem her geçen gün artmaktadır. Örneğin, küresel ölçekte yaklaşık 1,81 milyar insan; sel, orman yangınları vb. gibi iklim değişikliği kaynaklı varoluşsal risklerle karşı karşıyadır. Kentler giderek daha yüksek riskli sel felaketi yaşanabilecek bölgeler hâline gelmektedir. Bu risk, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki² yoğun nüfuslu ve hızla kentleşen nehir havzaları ile kıyı şeritlerinde daha da artmakta olduğu gibi, söz konusu riskten ne Avrupa Birliği üye devletleri ne de Türkiye muaftır.

Bu durum, iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle mücadele etmede en önemli gereksinimlerden birinin kentlerdeki iklim eylemlerinin zamanında ve etkili şekilde finanse edilmesi³ olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır. Eldeki en güncel veriler, küresel ölçekte iklim finansmanı gereksiniminin beş kat arttığını göstermekte ve buna bağlı olarak iklim finansmanına erişim süreci dünyanın her yerinde daha rekabetçi hâle gelmektedir.

Tıpkı iklim değişikliğinin kendisi gibi, kentlerdeki iklim değişikliği finansmanının da önemli zorlukları vardır; bu durum, yerel yönetimlerle yakın zamanda düzenlenen bir dizi çalıştay kapsamında etkileşimde

¹ Dünya Bankası (2023) *Kentsel Gelişime Genel Bakış*, Washington DC.

² Ibid.

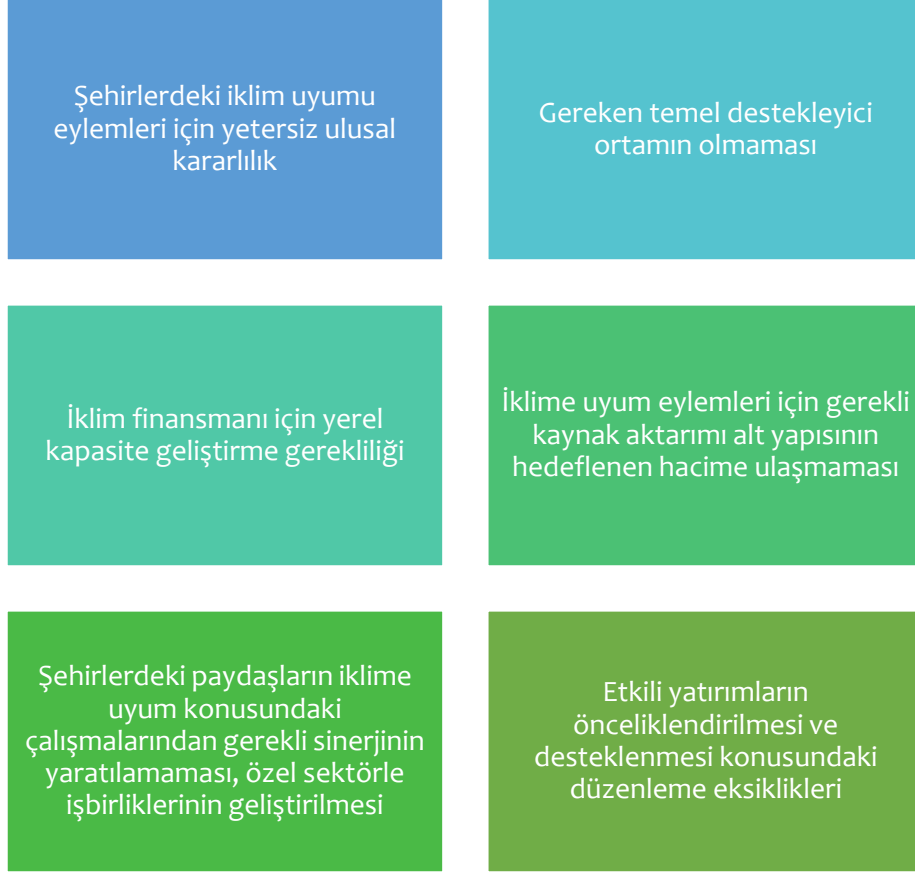
³ Bkz: <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/overview#2>

Funded by
the European Union

bulunulan paydaşlar tarafından açıkça dile getirilmiştir⁴. Bu doğrultuda paydaşların sıklıkla dile getirdiği başlıca sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Şekil 4: Şehirlerde iklim finansmanının zorlukları (Kaynak: Yazar yapımı)

Zorlukların tanımlanması ilk adımdır; ikinci adım ise, tüm bu zorluklara rağmen güçlü bir İklim Eylem Planı hazırlanması ve buna eşlik edecek şekilde yerel yönetimler için bir İklim Değişikliği Finansman Stratejisi ve Eylem Planının geliştirilmesidir.

Yerel yönetimler İklim Eylem Planı geliştirirken, çoğu zaman bu plan kapsamında hayata geçirilmesi hedeflenen eylemleri gerçekleştirebilmek için gerekli olan finansman stratejisi ve eylem planını oluşturmamaktadırlar ve bu sadece Avrupa'da değil dünya çapında da belirgin bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Kentsel iklim uyumu finansmanının, yaklaşık bir yıl içinde 7 milyar ABD dolarından 10 milyar ABD dolarına yükselerek 3 milyar dolarlık bir artış göstermesi, iklim finansmanına yönelik acil planlama ihtiyacını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Diğer yandan, 2050 yılına kadar iklim değişikliğinin azaltımına yönelik ortalama 6 trilyon ABD doları düzeyinde bir finansman ihtiyacının öngörülmesi de bu gerekliliği kendiliğinden ortaya koymaktadır. Dolayısıyla kentlerin iklim uyumu finansmanı için gerekli olan finans

⁴ TT-II projesinin Şartnamesinde tanımlanan bir faaliyeti olarak, Nisan ve Mayıs 2024'te yerel yönetimlerle iklim finansmanının önündeki başlıca engelleri tanımlamaya yönelik bir dizi etkileşimli çalıştay düzenlenmiştir.

Funded by
the European Union

kaynaklarına erişimi giderek daha rekabetçi bir hâle gelmektedir. Buna bağlı olarak sınırlı mali kaynaklara yönelik hızla artan rekabete karşı yerel yönetimlerin güçlü ve hazırlıklı olması artık kaçınılmazdır.

1.2. Yerel Yönetimler İçin İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Planı

Kentlerin kendi gelir kaynakları, ülkeler ve bölgeler arasında farklılık gösterdiği gibi, iklimle ilgili ihtiyaçları da farklıdır. Bu nedenle iklim finansmanına dair tek bir “iyi uygulama” veya evrensel bir çözüm bulunmamaktadır. Bu durum, kentler açısından iklim değişikliğine uyuma dair uygulanabilir tedbirlerin ön plana çıkmasına ve böylelikle iklim eyleminin genel karmaşıklığının bir ölçüde sadeleşmesine imkân tanımaktadır.

İklim değişikliğini azaltım tedbirleri ve finansmanı daha çok hükümet düzeyinde ele alınmakta ve kentler açısından yukarıdan aşağıya bir yaklaşımla uygulanmaktadır. Buna karşılık, iklim değişikliğine uyum süreci aşağıdan yukarıya işleyen bir süreçtir ve kentlerin inisiyatifleriyle başlaması gerekmektedir.

Kentler tarafından hayata geçirilecek iklim uyum tedbirleri, özellikle de kentsel altyapının dayanıklılığı ve güvenilirliğini artıranlar, sadece azaltım süreçlerini tamamlayıcı olmakla kalmayıp, aynı zamanda kentlerin rekabet gücünü ve yatırımcılar ile özel sektör nezdindeki cazibesini artırarak daha geniş ekonomik performansın da iyileştirilmesine katkı sunabilir.⁵

Bu doğrultuda kentlerin, çeşitli parametreleri, riskleri ve kırılganlıkları göz önünde bulundurarak iklim değişikliğine uyum planlarını geliştirmeleri; farklı seçenekleri belirleyip değerlendirmeleri ve uygulama süreçlerini yapılandırmaları gerekmektedir. Kuşkusuz, bu söylenildiği kadar kolay değildir. Yerel yönetimlerin işini kolaylaştırmak adına, aşağıda verilen şekilde, kentlerde iklim değişikliğine uyumun uygulamaya dönük olarak nasıl ele alınabileceğine dair süreç, uluslararası kabul görmüş standartlar ve iyi uygulamalarla uyumlu olarak özetlenmiştir.

Şekil 5: Şehirlerde İklim Uyumuna Yaklaşım

⁵ World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/c1deca9-e56d-59a8-8f25-6a2bde1c0285/content>

Funded by
the European Union

Ancak kentlerde iklim değişikliğine uyuma dair uygulanabilir adımlara geçmeden önce şu önemli noktanın üzerinde durulmalıdır: Bu süreç tek seferlik bir girişim değil, hazırlık, yanıt ve gözden geçirme adımlarını içeren sürekli bir süreçtir.⁶ Bu nedenle, iklim değişikliğine uyum dinamik bir süreçtir ve zaman içinde hem kentin ihtiyaçlarına hem de toplumsal refah hedeflerine uygun olarak belirli aralıklarla gözden geçirilmelidir.

İklim değişikliğine uyum sürecinde kentlerin güçlü bir uygulama yapabilmesi için şu adımları takip etmeleri gerekmektedir:

1. İklim değişikliğine uyumun arka planını oluşturmak, bu süreç için siyasi destek sağlamak ve uyum sürecini belediye içinde ve dışında yapılandırmak

İklim değişikliği azaltımına yönelik planlama ve eylemler, ulusal hükümet tarafından belirlenen uluslararası ve ulusal taahhütlere dayanan yukarıdan-aşağıya süreçler olup, yerel yönetimlere de uzanmaktadır; buna karşın, kentsel iklim uyum planlaması yerel yönetim düzeyindedir. Ancak kentsel iklim değişikliğine uyum planlaması ve eylemleri de – özellikle finansman ihtiyacı nedeniyle – siyasi destek gerektirir. Bu nedenle, kentlerde iklim değişikliğine uyum süreci için hem ulusal hem yerel düzeyde siyasi desteğin sağlanması ilk adımlardan biridir. Söz konusu süreç, belediye içinde ve ötesinde ilgili yapının oluşturulmasına yönelik bilgi ve verilerin toplanmasıyla eşzamanlı olarak yürütülmelidir. Bu noktada, iklim değişikliğinin azaltımı ve uyumunun kentlerde bir arada bulunduğu unutulmamalıdır. Bu kesişimi dikkate almak, belediyelerin kendi iklim finansmanı çerçevelerini oluştururken fayda sağlayacaktır.

İkinci adım, uyum planlamasına yönelik veri ve bilgi toplamak ve eşzamanlı olarak planın temeli olacak insan kaynağı ve teknik kaynakları belirlemektir. Bu noktada önemli anahtar kelimelerden biri “yetki”dir. Eğer iklim değişikliğine uyum sürecini uygulayacak ekip, gerekli eylemleri gerçekleştirecek sağlam bir yetkiye sahip değilse, bu yöndeki çabalar kısa ömürlü olacaktır.

Üçüncü adım, ilgili paydaşların belirlenmesi ve etkili bir paydaş katılımı ve yönetimi stratejisinin oluşturulmasıdır. Bu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörleri içermektedir. Ayrıca, ilgili kentin gereksinimlerine özel olarak uyarlanmış çok boyutlu paydaş analizi yöntemleri ve araçlarının kullanılması gerekmektedir.⁷

Dördüncü adım, iklim değişikliğine uyumun finansmanı için strateji ve sonrasında eylem planı geliştirmektir. Kentler genellikle iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle mücadeleye yönelik stratejiler geliştirmede başarılı olsalar da çoğunlukla orta ve büyük ölçekli finansman kaynakları ile finansal araçlar ve olanaklardan yoksundurlar. Bu durum, iklim değişikliği stratejilerinin ve eylem planlarının zamanla işlevsiz kalmasına yol açmaktadır. Bunu önlemek adına, kent düzeyindeki iklim değişikliğine uyum stratejileriyle eşzamanlı olarak finansman seçeneklerinin geliştirilmesi çok büyük önem taşımaktadır.

Beşinci adım, iklim değişikliğine uyum süreci ve alınan önlemlerin, sürece farklı seviyelerde ve farklı yollarla destek olabilecek çeşitli paydaşlara etkili bir şekilde iletilmesini sağlamaktır. Bu, iklim değişikliğine uyuma dair hedef gruplar tarafından açıkça anlaşılabilir ve gerçekten sahiplenilebilecek ortak bir standart ve

⁶ Ibid.

⁷ Bkz; <https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5a348f51e&appId=PPGMS>

Funded by
the European Union

İlgili mesajların oluşturulmasını gerektirir. Diğer bir deyişle, söz konusu kent için ortak bir söylem oluşturulması gerekmektedir. Özellikle özel sektörün iklim değişikliğine uyum sürecine dahil edilmesi hedefleniyorsa bu durum hayati öneme sahiptir.

Altıncı adım, ek destek sağlamaktır. Peki bu nasıl olabilir? Örneğin, uluslararası kent ağlarına katılmak; kapasite geliştirme, ortak projeler geliştirme ve fonlara erişim konularında destek sağlamak açısından yararlı olabilir. Kentin ihtiyaçlarına uygun iyi uygulamaları incelemek ve bu iyi uygulamaları geliştiren kentlerle temas kurmak ve iş birliği yapmak da bir başka seçenektir. İlgili şehrin sınırları ötesinde destek sağlamak için başka birçok yol daha bulunmaktadır.

Son olarak, **kentsel iklim uyumu karmaşık, sektörler arası ve çok katmanlı bir karar alma sürecidir ve başarının ve sürekliliğin sağlanabilmesi için güçlü bir yapı gerektirir. Bu yapı, ilgili belediyenin büyüklüğüne ve kapasitesine göre özel olarak tasarlanmalıdır.**

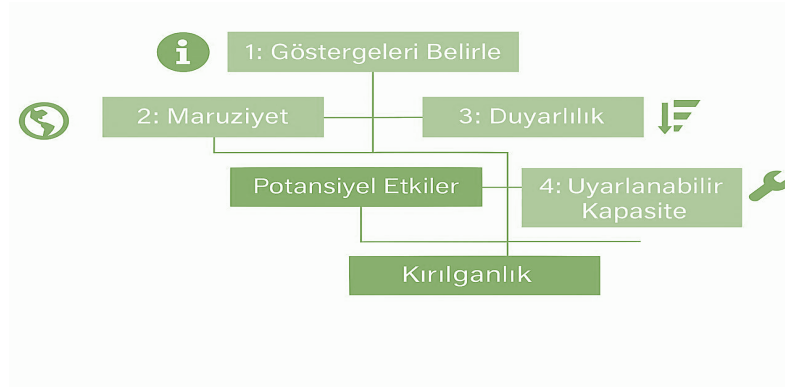
2. Kentlerin iklim uyum risklerinin⁸ ve kırılganlıklarının değerlendirilmesi

İklim değişikliğine uyum, insanların ve doğanın iklim değişikliğine iki paralel süreçle uyum sağlamasını ifade eder: (a) olumsuz etkilerin en aza indirilmesi ve (b) potansiyel faydaların değerlendirilmesi. Kentler bu konuda özel bir rol oynamaktadır çünkü kentlerin maruz kaldığı iklim değişikliği etkileri uzun süreli olmakta ve uygulanan uyum önlemlerinin çoğu kentlerin kontrolü altında gerçekleştirilmektedir.

Uygulanacak uyum önemlerinin belirlenmesi için yapılacak risk değerlendirmesi, bir kentin iklimsel kırılganlıklarının göz önünde bulundurulmasının yanı sıra mevcut durumun tanınmasını ve geleceğe yönelik öngörülerin dikkate alınmasını gerektirir. Geleceğe yönelik öngörülerin anlaşılması, kaçınılmaz olarak gelecekteki iklim etkilerinin anlaşılmasına da zemin hazırlar. Kırılganlıklar temelde kırılgan kentsel sektörlerle ilgilidir. Bu nedenle kırılganlık değerlendirmesi bu sürecin önemli bir parçasıdır.

Kırılganlık değerlendirmesi için tek bir yöntemsel çerçeve değil, birçok yöntem mevcuttur. Yine de bu konuda yaygın olarak kullanılan çerçevelerden biri, örnek olarak aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 6: Kentsel Kırılganlık Değerlendirme Yöntemi⁹ (Kaynak: Let's Respond Toolkit)¹⁰

⁸ "IPCC riskli iklim felaketi, felakete maruz kalma ve kırılganlığın bir fonksiyonu olarak tanımlanmaktadır". Kaynak: IPCC AR5.

⁹ <https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=o80166e5b6054e96&apld=PPGMS>

¹⁰ <https://letsrespondtoolkit.org/resources/vulnerability-assessment-tool/>

Funded by
the European Union

Ana yöntemsel çerçeve örnek olarak gösterilmiş olsa da kentler birçok araç kullanarak risk ve kırılganlık değerlendirmelerini farklı şekillerde gerçekleştirebilmektedirler. Yöntem ve araçların seçimi, söz konusu yerel yönetimin kapasitesine de bağlıdır. Her durumda, uluslararası iyi uygulamaların ölçüt olarak alınması, daha güçlü değerlendirme süreçlerinin oluşturulmasını kolaylaştıracaktır ve bu da başlı başına bir iyi uygulama örneği oluşturmaktadır.

Risk değerlendirmeleri, çoğunlukla öngörülen iklim değişikliği koşullarına, potansiyel olarak etkilenecek varlıkların envanterine, gerçekleşecek etkinin olasılığına ve ilgili sonuçlara odaklanır.

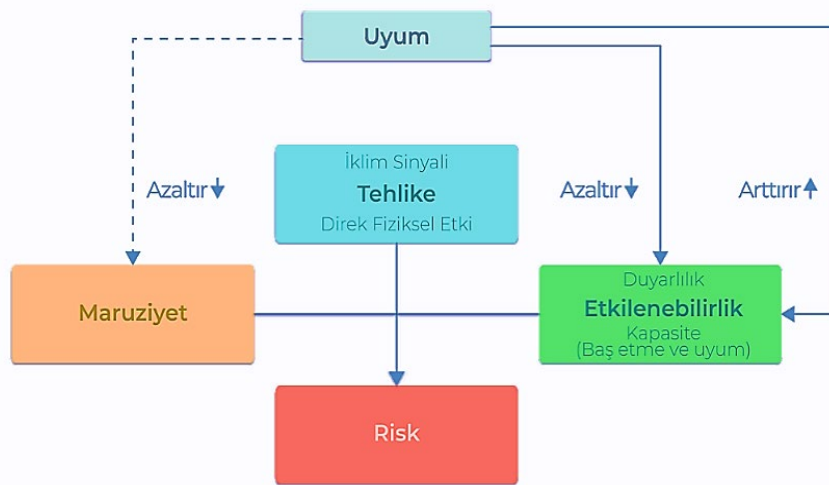
Kırılganlık değerlendirmeleri ise sistemlerin, varlıkların ve toplulukların risklere **maruziyetini, duyarlılığını ve uyum kapasitesini** vurgular.

Birleşik risk ve kırılganlık değerlendirmeleri hem iklim risklerine dair kırılganlığa hem de olası etkilerine odaklanır ve bu nedenle de genel olarak daha bütüncül bir tablo sunar.

Bir **Risk ve Kırılganlık Değerlendirmesi (RKD)**, potansiyel riskleri analiz ederek, insanlar, mülkiyet, geçim kaynakları ve onların bağlı olduğu çevreye zarar verme potansiyelini değerlendirilerek, ilgili riskin doğasını ve kapsamını tanımlar. Bu tek bir değerlendirme şeklinde yapılabileceği gibi, her bir sektör için ayrı ayrı da gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda kurumsal risk değerlendirmesi veya bir kentin geçmiş iklimsel kırılganlıklarının geriye dönük değerlendirilmesi gibi farklı biçimlerde de olabilir.

IPCC - Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli - önerileri¹¹, RKD'lerin gerçekleştirilmesi bakımından kentleri büyük kentler ve küçük/orta ölçekli kentler olarak sınıflandırmaktadır. Büyük kentler için mekânsal yöntemler önerilirken, ikinci grup kentler için ilgili kentlerin gereksinimlerine kolayca uyarlanabilir araçlar önerilmektedir. Risk ve kırılganlık değerlendirmelerinin birleştirildiği, hedefli, madde temelli değerlendirmelerden daha geniş bir çerçeve sunan birleşik bir araç ve çerçeve oluşturmak önemlidir.

Şekil 7: Risk ve Uyum (Kaynak: GLZ)

¹¹ IPCC, 2014; AR5.

Funded by
the European Union

Kentlerde iklim değişikliğine uyum, **farklı sektörler arasında ortak problem çözümü ve koordinasyon gerektirir**. Bu nedenle potansiyel etkilerin tanımlanmasından önce kırılgan sektörlerin belirlenmesi önemlidir. Aşağıdaki tablo, bu amaç doğrultusunda kullanılacak kırılganlık değerlendirme yöntemlerinin asgari düzeyde değerlendirmesi gereken sektörleri göstermektedir.

Tablo 1: Kırılganlık Değerlendirmesi için Sektörler

Kırılganlıkların değerlendirilmesine yönelik sektörler

- Sanayi
- Afet riski yönetimi
- Halk sağlığı
- Sosyal esenlik
- Kentsel planlama, yeşil ve mavi altyapı dahil
- Binalar
- Enerji
- Taşıma
- Çevre koruma/biyçeşitlilik
- Eğitim
- Hizmet sektörü, turizm dahil
- Finansal sektör ve sigorta
- Bilgi ve iletişim teknolojileri

Kaynak: CoM

Risk ve kırılganlık değerlendirmesi için doğru strateji seçilirken hızlı bir başlangıç olarak var olan bilgiye dayalı **hızlı bir risk taraması** yapılabilir. Bu yöntem, daha derinlemesine bir değerlendirmeye gereksinim duyulup duyulmadığının daha net anlaşılmasını sağlar. Bu konuda daha gelişmiş seçenekler de mevcuttur.¹²

Örneğin, Birleşmiş Milletler Afet Risklerini Azaltma Ofisi, kentlerin 2030 yılına kadar iklim dirençli hale gelmesini desteklemeyi hedefleyen **Hızlı Risk Tahmini** aracını sunmaktadır. Bu araç, Birleşmiş Milletler Afet Risklerini Azaltma Ofisi tarafından geliştirilen tehlike sınıflandırmasını kullanır ve içerdiği göstergeler, 2015–2030 **Sendai Afet Risklerinin Azaltılması Çerçevesi ile Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile uyumludur**.¹³

Aynı kapsamda, belediyelerin gereksinimlerini karşılamak üzere 2023 yılında geliştirilen daha gelişmiş ve birleşik bir araç daha bulunmaktadır. **İklim ve Afet Riskleri için Birleşik Hızlı Risk Tahmini Aracı**¹⁴ kentlerin karşı karşıya olduğu risklerle ilgili bilinçli kararlar almalarını destekler. Bu araç, kentsel çevrenin dirençli yönetiminin ayrılmaz bir parçası olan risklerin niteliksel değerlendirilmesini içeren bazı süreçlere dayanır.¹⁵

Diğer yandan, gösterge temelli bir yaklaşım geliştirilecekse, kentler halihazırda var olan gösterge listeleri ve uyum değerlendirmesi için kıyaslama çerçevelerine başvurmaktadır. Bunlardan biri, *Future Cities*

¹² Bkz: <https://cordis.europa.eu/article/id/422466-screening-tools-to-help-eu-planners-to-support-climate-change-adaptation-decisions>

¹³ Bkz: <https://mcr2030.undrr.org/quick-risk-estimation-tool>

¹⁴ Bkz: <https://mcr2030.undrr.org/Climate-QRE-Tool>

¹⁵ Bkz: <https://mcr2030.undrr.org/Climate-QRE-Tool>

Funded by
the European Union

tarafından geliştirilen Uyum Pusulası gibi araçlardır.¹⁶ **Uyum Pusulası** belediyeler için **bütüncül ve iyi bir örnek oluşturan nitelikte araç** olarak aşağıda bileşenleriyle aktarılmaktadır.

Şekil 8: Uyum Pusulası (Kaynak: Future Cities)

Uyum Pusulası bir çok bileşenden oluşan yararlı bir araçtır ve yerel yönetimler için iklim değişikliği çalışmalarında ve finansmanında önemlidir:

- ZAFİYETİ KONTROL ETME – bu modül, bir şehir bölgesi veya şehrin bazı kısımları için mevcut
- zafiyetin belirlenmesi için temel sağlar.
- İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ETKİLERİNİ ANLAMA – burada Pusula, gerekli bilgilerin nasıl elde edileceği konusunda bilgi verir. İklim projeksiyonlarında ve ilgili etkilerde yer alan belirsizliklerle nasıl başa çıkılacağı konusunda tavsiyeler verilir.
- RİSKLERİN VE FIRSATLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ için zafiyet kontrolünden elde edilen sonuçları ve tahmin edilen iklim değişikliği eğilimlerini kullanan bir yöntem önerilir.
- UYUM SEÇENEKLERİNİ KEŞFET modülü, çeşitli uyum seçeneklerini keşfetmeyi kolaylaştırır: özellikle de geliştirilmiş verimlilik ve etkinlik için farklı önlemlerin kombinasyonu. Azaltma önlemlerine olası bağlantılar verilir.
- EYLEM İHTİYACI modülüyle temel sorunlar ve sorun alanları belirlenebilir ve uygun uyum seçenekleri bulunabilir. Kullanıcı, şehirleri için belirlenen zafiyetleri ve riskleri ele alan uygun uyarılma önlemlerinin yer aldığı bir liste alır.

Bu araç, bütün kırılgan sektörleri ve riskleri entegre eder ve kentsel sektörler genelinde kırılganlık ve uyum seçeneklerini kontrol etmeye yönelik entegre ve pratik bir araç sunar.¹⁷ Daha fazla araç ve yöntem için uluslararası kent ağları hem çeşitli seçenekler hem de birçok kent tarafından uygulanan iyi örnekler sunmaktadır.¹⁸

Bu aşamada **kentlerin iklim değişikliğine uyumun planlanması ve uygulanmasına yönelik yöntem ve araç seçiminde dikkate alması gereken birçok parametre olduğunu belirtmek önemlidir**. Bu parametreler: **mevcut insan kaynağı, mevcut veriler (sektörler arası veriler dahil), tehlike ve risk bilgisi, paydaş katılım düzeyi ve son olarak da mevcut mali kaynaklardır**.

Söz konusu kentin koşullarıyla uyumlu değerlendirmeler tamamlandıktan sonra, bir sonraki adım iklim değişikliğine uyum sürecinin hedeflerinin tanımlanmasıdır. Bu tanımlama, öngörülen iklim etkilerinin yakınlığı ve şiddeti ile mevcut afet risk azaltma stratejileri ve mevcut altyapı yönetim düzenlemelerinin kontrol edilmesine yönelik olanakların kapsamlı bir analizini gerektirir. Bu aşama aynı zamanda, kentin iklim uyum sürecinin artarak sahiplenilmesi açısından paydaş katılımının büyük önem taşıdığı noktadır.

¹⁶ Bkz: http://gain.nd.edu/assets/256491/new_uua_indicator_list.pdf

¹⁷ Bkz: <http://www.future-cities.eu/project/adaptation-compass/>

¹⁸ Bir örneği şu adreste bulabilirsiniz <https://drive.google.com/file/d/1gey5rmV12myEdGDKkN-EvHalmVQ2DLBA/view>

Funded by
the European Union

Bir risk ve kırılganlık değerlendirmesi, kentlerin kamu veya özel finansman kuruluşlarına başvurmaları durumunda, iklim finansmanı açısından da önemli bir yapı taşıdır.

3. Kent için önceliklendirilecek uyum seçeneklerinin değerlendirilmesi ve seçilmesi

Kentin iklim değişikliğine uyum gereksinimleri risk değerlendirmelerinin sonucunda belirlendikten sonra, söz konusu gereksinimlerin önceliklendirilmesi ve aynı zamanda iyi uygulamaların belirlenmesine yönelik bir karşılaştırma çalışmasının başlatılması gerekmektedir.¹⁹

Bu adımın bir diğer önemli yönü, kentin iklim uyum çerçevesi ve planı son hâline getirilmeden önce, ulusal iklim uyum planıyla uyumlu hale getirilmesidir.

Şekil 9a: Türkiye'nin Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planlarında Yer Alan Sektörler²⁰

Türkiye'nin 2023'e Kadar Olan Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı Kapsamında Önceliklendirilen Sektörler

- Su Kaynakları Yönetimi
- Tarım Sektörü ve Gıda Güvenliği
- Ekosistem Hizmetleri, Biyoçeşitlilik ve Ormancılık
- Doğal Afet Risk Yönetimi
- Halk Sağlığı

(Kaynak: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021)

Şekil 9b: Türkiye'nin 2024-2030 Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı Kapsamında Önceliklendirilen Sektörler²¹

Türkiye'nin 2024-2030 Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı Kapsamında Önceliklendirilen Sektörler

- Kentsel Alanlar
- Su Kaynakları Yönetimi
- Tarım ve Gıda Güvenliği
- Biyoçeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri
- Halk Sağlığı
- Enerji
- Sanayi
- Turizm ve Kültürel Miras
- Ulaştırma ve İletişim
- Sosyal Kalkınma
- Afet Risklerinin Azaltılması
- Sektörler Üstü Konular

(Kaynak: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024)

¹⁹ Bkz: <https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-in-europe>

²⁰ https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/file/eylem%20zoplanlari/uyum_stratejisi_eylem_plani_EN_Final.pdf

²¹ [https://iklim.gov.tr/db/english/icerikler/files/Uyum\(1\).pdf](https://iklim.gov.tr/db/english/icerikler/files/Uyum(1).pdf)

Funded by
the European Union

Kente özgü genel ve sektörel iklim uyum eylemleri Ulusal Plan ile de uyumlu olacak şekilde belirlendikten sonra, **iklim değişikliğine uyum önlemlerine yönelik bir maliyet-fayda analizi yapılması önemlidir.** Böyle bir analiz, uyum seçeneklerinin ve genel çerçevenin sağlıklı bir şekilde önceliklendirilmesini sağlayacaktır.

İklim uyumuna ilişkin maliyet ve fayda analizleri, karar alıcıların sınırlı ekonomik kaynakları en etkili uyum yaklaşımına yönlendirmelerine yardımcı olur ve iklim finansmanı ile yatırım ihtiyaçlarının önceliklendirilmesini destekler.

Bir kent için iklim değişikliği uyumu önlemlerinin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılan üç temel yöntem bulunmaktadır: **Maliyet-Fayda Analizi, Maliyet-Etkinlik Analizi, Çok Ölçütlü Analiz.** Bu yöntemler temel olarak karar verme süreçlerini desteklemek amacıyla sıklıkla kullanılan geleneksel ekonomik analiz yöntemleridir. Bunlara ek olarak, kentlerin alınacak önlemlere ilişkin karar alma süreçlerinde daha net bir yönlendirme sağlayabilecek birçok başka yöntem seti de bulunmaktadır: ²²

Şekil 10: İklim uyumuna yönelik karar alma süreçlerinde kullanılan temel yöntemler

- Maliyet-Fayda Analizi
- Maliyet Etkinlik Analizi
- Çoklu Ölçüt Analizi
- Döngüsel Risk Analizi
- Gerçek Seçenek Analizi
- Karar Alma Analizi
- Portföy Analizi

Bu yöntemler çeşitli boyutlarda uygulanabilir olmakla birlikte, her birinin avantajları ve dezavantajları vardır. Bu yöntemler, en uygun sonuçların elde edilebilmesi için kentin gereksinimleri ve özellikleri doğrultusunda değerlendirilmelidir. Bu avantaj ve dezavantajlar aşağıdaki şekilde daha detaylı olarak gösterilmektedir:

Şekil 11: İklim uyumu karar alma süreçlerinde yaygın kullanılan yöntemlerin avantajları ve dezavantajları²³

YÖNTEM	GÜÇLÜ YANLAR	TEHDİTLER	BELİRSİZLİKLE BAŞA ÇIKMA
Maliyet-fayda analizi	İklim riski olasılıklarının bilindiği ve duyarlılığın düşük olduğu durumlarda en faydalı yöntemdir. Net piyasa değerlerinin kullanılabildiği durumlarda uygundur.	Piyasa dışı alanların değeri ve teknik olmayan seçeneklerin değerlendirilmesi zordur. Belirsizlik yalnızca olasılık temelli risklerle sınırlı şekilde dikkate alınır.	Belirsizlikle doğrudan başa çıkmaz; ancak duyarlılık testi ve olasılık modellemesiyle birleştirilebilir.
Maliyet-etkinlik analizi	Yukarıdakiyle aynı, ancak parasal olmayan sektörlerde ve önceden belirlenmiş hedeflere ulaşılması gereken durumlarda kullanılır.	Belirleyici tek bir ölçüt belirlemek zordur. Belirsizliğin düşük ölçüde dikkate alınması nedeniyle karmaşık projelere uygun değildir.	Belirsizlikle doğrudan başa çıkmaz; ancak duyarlılık testi ve olasılık modellemesiyle birleştirilebilir.

²² <https://econadapt.eu/sites/default/files/docs/Deliverable%2010-2.pdf>

²³ Ibid.

Funded by
the European Union

Çok ölçütlü analiz	Nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı karışık durumlar için uygundur.	Uzman ve paydaş değerlendirmelerine dayanır; öznel dir. Belirsizlik analizi dahil edilmelidir.	Belirsizliği bir değerlendirme ölçütü olarak entegre edebilir; ancak genellikle öznel yargı ya da paydaş görüşlerine dayanır.
Döngüsel risk yönetimi	Uzun vadeli ve belirsiz sorunlar söz konusu olduğunda, özellikle net risk eşikleri varsa faydalıdır.	Birden fazla riskin bir arada olduğu durumlar zordur, eşikler her zaman net değildir.	Belirsizlikle açık şekilde başa çıkar: yinelemeli analiz, izleme ve öğrenme yoluyla.
Gerçek seçenek analizi	Geri döndürülemez büyük kararlar için uygundur. İklim risklerine dair yeterli bilgi varsa faydalı olur.	Ekonomik değerlendirme, olasılıklar ve net karar noktaları gerektirir.	Belirsizlikle başa çıkma için farklı olasılıklar altında seçeneklerin performansını analiz eder.
Karar verme analizi	Belirsizlik ve risk büyükse uygundur. Nicel ve nitel bilgileri birlikte kullanabilir.	Yüksek hesaplama gücü ve çok sayıda senaryo çalışması gerektirir.	Belirsizlik ve özellikle sisteme bağlı riskleri açık şekilde dahil eder. Sağlam çözümler üretir.
Portföy analizi	Tamamlayıcı uyum sağlama eylemlerinin ve bilgi akışının iyi olduğu durumlarda uygundur.	Ekonomik veri ve olasılıklar gerekir. Karşılıklı bağımlılıklar sorun yaratabilir.	Belirsizlikle, gelecekteki iklim koşullarına uyum sağlamak için seçeneklerin tamamlayıcılığını inceleyerek başa çıkar.

En uygun yöntem ve araçlar uygulanıp analiz gerçekleştirildikten sonra, önceliklendirilmiş iklim değişikliği uyum eylemleri listesi elde edilir. Bu eylemler daha sonra, şehrin uyum eylem planına eklenilerek, uygulamaya yönelik çerçeveyi ve planlamayı sağlar.

4. Seçilen uyum eylemlerinin uygulanması

Genellikle, iklim uyum eylemleri var olan sektörel politikalarla tamamen uyumlu olmadığında, kentler bir iklim uyum stratejisi ile bir eylem planı hazırlar. Bazı durumlarda, strateji ve eylem planı birleştirilerek ya strateji ya da eylem planı adı altında sunulur. Bu nedenle bu iki kavram birbirinin yerine kullanılsa da doğaları ve içerikleri farklı olduğu için dikkatli olunması gerekir.

İklim değişikliğine uyum stratejisi/planı temel olarak eylemlerin yönünü ve beklenen çıktıları tanımlar ve seçilen uyum seçeneklerinin eyleme dönüştürülmesi için izlenecek adımları belirler. İklim değişikliğine uyumun ana etkilerini, sektörleri ve politikaları belirleyerek entegrasyonu sağlayan bir strateji ve/veya planın geliştirilmesi, uyum faaliyetlerinin koordinasyonunu kolaylaştırır. Bu noktada, iklim değişikliğine uyumun sektörel ve/vya sektörler arası yapıdan ve kentin özgün koşullarından bağımsız düşünülmemeyeceği bir kez daha vurgulanmalıdır. Bu durum finansman için de önemlidir.

Funded by
the European Union

“Kentsel uyumun ana noktaları; kentsel planlama, risk yönetimi ve bütçeledir.”

Covenant of Mayors

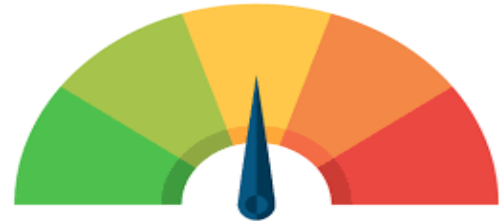
İklim uyum stratejisi ve/veya eylem planı uygulanırken, ilgili paydaşların rol ve sorumluluklarının net bir şekilde tanımlanması gerekir. Ayrıca, kentin sektörel politikalarıyla uyumun gözetilmesi önemlidir. **Bir diğer önemli husus da kentin iklime uyum ve azaltım önlemlerinin kesişim alanlarını dikkate almak ve buna izin vermektir.**²⁴ Bu yaklaşım, iklim finansmanı açısından önemli bir fırsat penceresi sunabilir.

Son olarak, alınan bütün önlemlerin başarıyla yerine getirilebilmesi için bu stratejinin/planın tamamlayıcısı olarak kent için iklim finansmanına yönelik eş zamanlı somut bir plan olmalıdır. Bu konu bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

5. Kentin iklim uyum eylemlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi

İklim değişikliğine uyum stratejisi ve eylem planının geliştirilmesi önemli bir adımdır; ancak sağlam bir izleme ve değerlendirme çerçevesi olmadan bu planların başarıyla uygulanması mümkün olmadığı gibi sağlıklı da değildir. Bunun birkaç önemli nedeni vardır. İlk olarak, bir kentin uyum sürecinin zaman içinde başarılı ve sürdürülebilir olabilmesi için, planlanan eylemlerin ilerlemesinin değerlendirilmesi ve başlangıçta belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, izleme sonuçlarına göre bazı eylemlerin revize edilmesi gerekebilir. İzleme süreci, sorumlu tarafların uygulanan uyum önlemlerinin beklenmeyen yan etkiler oluşturup oluşturmadığını da tespit etmelerine yardımcı olur.

İzleme ve değerlendirme çerçevesi, uygun göstergelerin seçimini ve değerlendirme sonuçlarının kentteki gelecekteki eylemleri iyileştirmek üzere nasıl kullanılacağını belirleyen bir süreci içerir. Göstergeler hem bir şehrin ilerlemesini izlemek hem de izleme sonuçlarından öğrenerek süreçleri optimize etmek açısından büyük önem taşır. Ölçülebilir göstergeler, etkilerin, ilerlemenin ve performansın ölçülebilir “kanıtlarını” sağlar; bu nedenle tercih edilmektedir. Göstergeler belirlenirken elbette kentin iklim hedefleriyle ilgili olanların seçilmesi gerekir. Bununla birlikte, geçmiş deneyimlerden ve diğer kentler tarafından tanımlanmış göstergelerden faydalanmak da mümkündür.²⁵

İzleme ve değerlendirme aynı zamanda iklim finansmanı sürecinde de önem taşır.

²⁴ <https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-in-europe>

²⁵ http://gain.nd.edu/assets/256491/new_uaa_indicator_list.pdf

Funded by
the European Union

Şekil 12: İzleme ve değerlendirme çerçevesi için göstergeler türleri (Kaynak: EEA)²⁶

Göstergelerin seçimi sırasında, kent yönetimlerinin dikkate alması gereken birçok önemli husus bulunmaktadır. Bu konuda hem zamansal hem de mekânsal verilere, belirsizliği azaltma kapasitesine sahip göstergelere, bir veri havuzuna ve nitelikli veri yönetim personeline gerek vardır. Uyum önlemlerinin zaman içinde iklim değişikliklerine maruziyet ve kırılganlık üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi için veri ve bilgi eksiklerinin giderilmesi önemlidir.²⁷

Başarılı bir izleme çerçevesi yalnızca göstergelerin ve ölçümlerinin tanımlanmasını değil, aynı zamanda izleme sonuçlarının nasıl ele alınacağını da içerir. Kentler bu sonuçları, uyum stratejisi/eylem planını gözden geçirmek, yeniden düzenlemede ve iklim finansman süreçlerinde kullanılır; böylece sürekli ve tutarlı bir iklim değişikliğine uyum planlaması ve uygulaması sürdürülebilir.

Şekil 13: İzleme ve Değerlendirme Çerçevesine Genel Bakış

²⁶ <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/about>

²⁷ https://www.oecd.org/en/publications/measuring-progress-in-adapting-to-a-changing-climate_8cfe45af-en.html

Funded by
the European Union

Azaltım çabalarını tamamlayıcı nitelikteki iklim değişikliğine uyum çalışmaları, kentlerde sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik çabalarla birlikte ele alınmalıdır. Bunlara; kentlerde enerji dönüşümü, kentsel hareketlilik, döngüsel ekonomi ve doğa temelli çözümler ile sürdürülebilir arazi kullanımı gibi konular dâhildir. Bu nedenle uyum, sektörler arası bir konudur. Sonuç olarak, iklim değişikliğine uyum eylemleri sektörler arası bir temele sahiptir ve bu da zaman zaman iklim finansmanı açısından azaltım önlemlerine göre avantaj sağlayabilir.

1.3. AB Üye Devletlerindeki Yerel Yönetimlerin İklim Eylem Planlarına Yönelik Son Değerlendirmelerin İncelenmesi

Bilindiği üzere, yerel yönetimler özellikle iklim değişikliğine uyum açısından, iklim değişikliğini ve onunla bağlantılı çok çeşitli riskleri başarılı şekilde yönetmede en etkili aktörlerden biridir. Bu doğrultuda, dünya genelinde ve Türkiye’de yerel yönetimler iklim eylem planları geliştirmiştir ve geliştirmeye devam etmektedirler. Her ne kadar iklim eylem planları tek tip bir yapı olarak görülse de bu durum gerçekte bütüncül tabloyu yansıtmamaktadır.

Genel olarak bakıldığında, yerel yönetimler tarafından kullanılan üç ana iklim eylem planı türü ve sekiz özel yerel iklim planı türü bulunmaktadır. Bu plan türleri, ilgili oldukları politika araçları ve sektörlerle göre farklılık göstermektedir. **Buna bağlı olarak, iklim eylem planlarının tipolojisi, yerel yönetimlerin finansman kaynaklarını nasıl seçeceğini büyük ölçüde belirlemektedir.**

Funded by
the European Union

Bu kapsamda, iklim eylem planlarının tipolojilerine sıkça yapılan atıflardan biri, Birleşmiş Milletler Küresel Çevre Fonu'na (KÇF) aittir. KÇF, üç temel tipoloji tanımlamaktadır: **Maruziyet, Duyarlılık ve Uyum Kapasitesi**.²⁸

- **Maruziyet;** “Bu eylem, hedef alınan kişi, nüfus, faaliyet veya kaynak üzerinde bir ya da birden fazla iklim etkisinin sıklığını ve/veya şiddetini azaltıyor mu?” sorusunu yöneltir. Bu ve benzeri sorulara verilen yanıtlar, kentdeki altyapıya dayalı iklim uyumunu tanımlar.
- **Duyarlılık;** “Bu eylem, iklimle ilişkili bir olayın kişi, nüfus ya da sistem üzerindeki etkisini azaltıyor mu?” sorusunu yöneltir. Bu soruya verilen yanıtlar, iklimle ilişkili tarım sorunları ve/veya felaketleri (örneğin; seller) kapsar.
- **Uyum Kapasitesi,** “Bu eylem, kişi, nüfus ya da sistemin iklim değişikliğinden kaynaklanan etkileri yönetme veya ortaya çıkan fırsatlardan yararlanma kapasitesini artırıyor mu?” sorusunu yöneltir (Örneğin: yaşam biçimlerini dönüştürerek). Bu tür sorulara verilen yanıtlar kapasite geliştirme, proje geliştirme ve finansman gibi başlıkları tanımlar.

Bütün bu sorular, iklim eylem planlarının geliştirilmesinde olduğu kadar, finansmana yönelik bir proje yapısının kurulmasında da iklim değişikliğine uyum çerçevesinin oluşturulmasına hizmet eder. Bu üç tipolojinin iklim değişikliğine uyum için proje geliştirme süreciyle birleştirilmesi hâlinde, iklim finansmanı olanakları daha rekabetçi bir biçimde artırılabilir. Daha açık ifade ile, bir kentin iklim eylem projesi maruziyet, duyarlılık ve uyum kapasitesi boyutlarını ne kadar bütüncül olarak içeriyorsa, finansman bulma ihtimali de o kadar yüksek olacaktır.

²⁸ https://www.thegef.org/sites/default/files/documents/202211/EN_GEF.STAP_C.63.Inf_04_A_Typology_of_CC_Adaptation_Benefits.pdf

Funded by
the European Union

2. Yerel Yönetimler için İklim Değişikliği Finansmanı Yol Haritası

Bu bölüm, iklim değişikliği finansmanı planlarının/yol haritalarının yerel yönetimler açısından önemini iki alt başlıkta ele almaktadır. İlk bölüm, bu tür plan ve yol haritalarının kentlerin ana iklim eylem planları bakımından tamamlayıcı rolünü açıklamaktadır. İkinci bölüm ise kentler için başarılı bir iklim finansmanı planı/yol haritası geliştirme çerçevesini sunmaktadır.

Kentlerin iklimle ilişkili riskleri en aza indirme ve iklim dirençli yaşam alanları oluşturma kapasitesiyle donatılmasına yönelik küresel eğilim bilinen bir gerçektir. Örneğin, **dünya genelinde yaklaşık 1,81 milyar insan, sel, orman yangını gibi iklim değişikliğiyle ilişkili varoluşsal risklerle karşı karşıyadır**. Kentler giderek daha fazla yüksek riskli sel bölgelerine dönüşmektedir. Bu risk, özellikle yoğun nüfuslu ve hızla kentleşen nehir havzaları ve kıyı bölgelerinde daha da artmaktadır. AB üyesi ülkeler ve Türkiye aynı ölçüde bu risklerle karşı karşıyadır. Bu durum, iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle mücadelede en kritik gereksinimin kentlerdeki iklim eylemlerinin zamanında ve etkili bir şekilde finanse edilmesi olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Zorlukların tanımlanması, risklerin ve kırılganlıkların ele alınması ilk adımdır. İkinci adım ise, tüm bu zorluklara rağmen güçlü bir İklim Eylem Planı hazırlanması ve yerel yönetimler için buna eşlik eden bir İklim Finansmanı Stratejisi ve Planı geliştirilmesidir.

Kentsel iklim uyumu finansmanı, yaklaşık bir yıl içerisinde 7 milyar ABD dolarından 10 milyar ABD dolarına çıkarak 3 milyar dolarlık bir artış göstermiştir; bu durum acil bir iklim finansmanı planlaması gereksinimini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, 2050 yılına kadar iklim değişikliğinin azaltımına yönelik ortalama 6 trilyon ABD doları tutarında bir finansman ihtiyacının öngörülmesi bu gerekliliğin boyutunu vurgulayıcı bir bilgidir.

Bu da kentler için iklim uyumu finansmanının, sınırlı mali kaynaklara yönelik hızla artan rekabet ortamında daha da zor bir hâl aldığını ve var olan rekabet ortamına karşı en üst düzeyde hazırlıklı olunmasının hayati bir zorunluluk hâline geldiğini göstermektedir.

Kentler için iklim değişikliği finansmanı bakımından tek bir yöntem değil, birçok yöntem vardır. Söz konusu yöntemler sektörlere, acil gereksinimlere ve daha önce bahsedilen diğer önemli hususlara göre şekillenir. Bu doğrultuda, bir kentin iklimle ilişkili eylemlerini başarılı şekilde finanse etmesi için izlenmesi gereken üç temel adım aşağıdaki şekilde açık bir biçimde gösterilmiştir:

Funded by
the European Union

Şekil 14: Bir Şehrin İklim Projesini Başarıyla Finanse Etmeye Yönelik Temel Adımlar (Kaynak: Climate-Adapt)

Bu adımlar tam anlamıyla yerine getirildiğinde, kent hem iklimle ilgili projeyi hem de uygulama sürecini başarıyla finanse etmeye hazır hâle gelir. Genellikle hibe kaynakları, güçlü sektörel odak olmadıkça küçük ölçekli finansman sağlar. Bu nedenle, en iyi yaklaşım, bir iklim projesini farklı finansman seçeneklerini bir arada kullanan harmanlanmış finansman yoluyla finanse etmektir. Özellikle iklim uyum projelerinde tek bir kaynaktan finansman sağlamak genellikle yerel yönetimler bakımından yüksek fayda getirmez.

2.1. İklim Finansmanı Planları / Yol Haritalarının Önemi

İklim finansmanı genellikle, küresel iklim hedefleri doğrultusunda iklim değişikliğini azaltma ve uyum eylemlerini desteklemek amacıyla sağlanan yerel, ulusal veya uluslar ötesi finansman olarak tanımlanır. Bu finansman kamu veya özel, ulusal veya uluslararası kaynaklardan sağlanabilir. İklim yatırımı gereksinimleri, özellikle yerel yönetimler açısından var olan yatırım kapasitesinin çok üzerinde olduğundan, iklim finansmanı desteğine duyulan gereksinim oldukça büyüktür.²⁹

²⁹ UNFCCC: <https://unfccc.int/topics/introduction-to-climate-finance>

Funded by
the European Union

Bir iklim finansmanı yol haritası, yerel yönetimler gibi ilgili paydaşlara, iklim finansmanının artırılmasına yönelik fırsatları değerlendirmek ve engelleri aşmak amacıyla geliştirilecek eylemleri tanımlama, önceliklendirme ve uygulama süreçlerinde rehberlik eden bir araçtır.

Etkili bir iklim finansmanı yol haritası oluşturmak için üç temel bileşenin dikkate alınması gereklidir:

A. Durum Değerlendirmesi: Belirli bir bölge ya da kent için mevcut iklim finansmanına hazır olma durumunun analizi.

B. Engeller ve Önerilen İklim Eylemleri: Finansman akışını engelleyen temel sorunların ve potansiyel eylemlerin tanımlanması.

C. Uygulama Yaklaşımı: Tanımlanan iklim eylemleri için bir uygulama planı.

Sistemdeki ilgili paydaşlar; programlar, projeler, işletmeler ve faaliyetler aracılığıyla kentin genelinde veya belirli bir sektörde iklim finansman akışının artırılmasına yönelik fon sağlama veya kaynak yaratma mekanizmaları devreye alınmalıdır. Bu doğrultuda kaynak yaratma, yerel yönetimler açısından durağan değil, süregelen bir çaba olarak ele alınmalıdır. Son olarak, özel sektör finansmanının veya ortak finansmanın iklimle ilişkili projelerde teşvik edilmesi de aynı derecede önemlidir.

Genel olarak, kentlerde iklim değişikliğini azaltım ve uyum eylem/planlarının finansmanı için çeşitli finansal araçlar kullanılmaktadır. Bu finansal araçların varlığı ve potansiyel kullanımı, söz konusu kentin özellikleri, öncelikleri ve finansman gereksinimlerine bağlıdır. Genellikle harmanlanmış finansman tercih edilir; örneğin, bir kent belediye binalarına güneş paneli kurulumunu finanse etmek için hibelerle kendi kaynaklarını birleştirebilir ve/veya projenin toplam maliyetini düşürmek için kredi de kullanabilir.

2.2. İklim Finansmanı Planı/Yol Haritası Hazırlamanın Temel Unsurları

Dünya genelinde kentler, iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle mücadele etmek ve iklimle ilişkili riskler ile diğer parametreleri dikkate alarak yeşil ve dirençli kentlerin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planları (SECAP) hazırlamışlardır ya da hazırlamaktadır. SECAP'lar doğru yönde atılmış olumlu adımlar olmakla birlikte, çoğunlukla bir kentin ihtiyaç analizini ve risk analizini içermektedir; ancak ayrıntılı bir iklim finansmanı planı içermemektedir. Bunun nedeni, iklim değişikliği eylemlerinin çok çeşitli ve karmaşık parametrelere dayanması ve iklim değişikliğine uyum ile azaltım önlemlerinin kesişmesidir. Bu bağlamda ulaşım, enerji ve binalar kentlerin iklim yatırımı gereksinimlerinde öncelikli alanlardır. Kentlerin iklim eylemlerini finanse etmek için 2030 yılına kadar yaklaşık 3,9 trilyon ABD doları kaynak gereksinimi bulunması, iklim eylemlerinin karmaşık ve zorlu doğasını açıkça ortaya koymaktadır.

Bir **iklim finansmanı yol haritası** geliştirmek için kentlerin öncelikle bir kent iklim eylem planı ortaya koyması gerekmektedir. Güçlü bir kent iklim eylem planı, kentsel emisyon envanteri oluşturulmasını ve kentsel risk ile kırılganlık değerlendirmesi yapılmasını gerektirir. Sağlam eylem planları ideal olarak sektörel değerlendirmeleri de içerir ve kısa, orta ve uzun vadede iklim yatırımı temalarını, gereksinimlerini ve fırsatlarını tanımlamaya da hizmet eder.

Funded by
the European Union

Kent, iklim finansmanı planında/yol haritasında uygulanabilir projeler portföyü geliştirmeli ve bu projelere yer vermelidir. Bu durum, kentlerin her planlanan projeye ilişkin açıklama ve değerlendirme yapması; projelerin beklenen iklim ve kalkınma etkilerini de içermesi anlamına gelir.

Aşağıdaki bilgi kutusunda bankacılık bakımından uygunluk konusu yine bu çerçevede ayrıntılandırılmaktadır.³⁰

Bir İklim Eyleminin Bankacılık Açısından Uygunluğu Nasıl Belirlenir?

A. Yatırımcıların ya da bağışçıların iklim projelerine fon sağlamadan ya da katılım göstermeden önce genellikle dikkate aldığı başlıca faktörler şunlardır:

- Proje donörlerinin ve ilgili kamu kurumu ya da bağlı kuruluşun gücü ve deneyimi;
- Likidite, kaldıraç, faaliyet oranı ve kârlılık gibi temel göstergeleri içeren proje temelleri ve ekonomik yapısı;
- Proje ortaklarının kredi durumu;
- Sözleşmesel düzenlemeler;
- Rekabet durumu;
- Uygulama, işletme, tedarik ve bakım süreçlerindeki riskler;
- Finansal yükümlülükler;
- Katma değer;
- Vergi, düzenleyici gereklilikler, yasal yapı ve uygulama düzenlemeleri ile hukuki durum değerlendirmesi gibi mevzuat ortamı ve mevcut teşvikler.

Dolayısıyla projenin bankacılık açısından uygunluğu, fon sağlayıcılar için kritik bir değerlendirme konusudur. Genel anlamda bankacılık açısından uygunluk, bir finansman teklifinin fon sağlayıcısı için cazip olup olmadığını ifade eder. Daha özel olarak, bir projenin risk/getiri profilinin bir “banka”, fon ya da bağış sağlayıcının tercih ettiği aralık içinde kalması anlamına gelir.

B. Bankacılık açısından uygun bir proje şunlara sahip olmalıdır:

- Borç servislerini karşılayacak ya da piyasa getirisi sağlayacak düzeyde getiri;
- Fon sağlayıcının kabul edebileceği seviyeye indirilebilecek riskler.

C. Bankacılık açısından uygunluk artırılabilir:

- Projenin riskleri minimize edecek şekilde tasarlanmasıyla;
- Projenin makul ölçüde taşıyabileceği risklerin paylaşılmasıyla;
- Mali garantiler veya sigorta gibi destekleyici önlemlerin sağlanmasıyla. Uygulanacak önlemler, büyük ölçüde fon sağlayıcının risk değerlendirmesi ve güvenlik gereksinimlerine bağlıdır.

D. Bankacılık açısından uygun kavramı ya da finansmana erişim koşulları, fon sağlayıcıların türüne göre de farklılık gösterir. Örneğin, uluslararası iklim fonları çoğunlukla dönüştürücü değişimi ve paradigma kaymasını teşvik eden, ülkenin öncelikleriyle uyumlu projeleri tercih eder. Bu nedenle, potansiyel fon sağlayıcıların özel yatırım kriterlerinin yeterince anlaşılması ve bu kriterlerin proje tasarımına uygun şekilde entegre edilmesi, projenin bankacılık açısından uygunluğunu da artıracaktır.

Mevcut olduğunda, Beklenen Sermaye Giderleri (BSG) ve İşletme Giderleri (İG) ile, yatırım önceliklerine ilişkin finansal faydaların da projeye dâhil edilmesi önemlidir. Örneğin, Yatırım Getirisi (YG), Net Bugünkü

³⁰ https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-03/Jo008_UNFCCC_NBF_ASEAN_Guidebook_FINAL_AW_digital.pdf

Funded by
the European Union

Değer (NBD) ve paraya çevrilmiş iklim ortak faydaları (örneğin: sağlık harcamalarından kaçınılması veya iklimle ilgili risklere dayalı gelir kaybının önlenmesi) bu kapsama girer. Bu tür bilgiler, şeffaflığı ve yatırımcı güvenini artırır. Dâhil edilen projeler, kentin yatırım öncelikleri ve uzun vadeli iklim hedefleriyle uyumlu olmalıdır.

Şehirlerin yatırım önceliklerini belirlemesi, proje portföyü geliştirmesi ve proje hazırlığı yapması için yararlanabileceği çok çeşitli uluslararası destek mekanizmaları mevcuttur.

Finansman yol haritası, hangi projeler için (ek) finansman ihtiyaçlarının bulunduğunu ve bunlara yönelik potansiyel finansman kaynaklarını – kentin kendi mevcut ve öngörülen kaynakları da dâhil olmak üzere – açık şekilde tanımlamalıdır.

Yol haritasının başarılı bir şekilde uygulanması için, kent bütçesi döngüsüyle uyumlu hale getirilmesi faydalı olabilir. Bu amaçla, iklim değişikliği planlamasının ana akımlaştırılmasını da teşvik edecek şekilde iklim/yeşil bütçe yaklaşımı tanıtılabilir. Kısaca, iklim bütçesi; kentteki karar alma süreçlerine iklim hedeflerini ve iklimle ilgili hususları dâhil eden bir yönetim sistemidir. Bu bütçe, iklim değişikliğiyle mücadele önlemlerini, bunların hesaplanmış etkileri ve maliyetleriyle birlikte sunar ve bunların uygulanması ile izlenmesinden sorumlu tarafları tanımlar.³¹

İklim bütçesi, genellikle yıllık ya da iki yıllık dönemlerle, kentin İklim Eylem Planı kapsamındaki uzun vadeli iklim hedeflerine ulaşmak için kısa vadeli hedef ve eylemleri belirler. Mali bütçeleme sürecinin bir parçası olarak ve bütçe döngüsüyle uyumlu biçimde kent, iklim önlemlerini önerir, benimser, uygular, izler ve raporlar. İklim bütçesi, net hedefleri ve eylemleri tanımlar.

İklim bütçesi ayrıca, ulusal ve bölgesel hükümetlerin, iş dünyasının ve halkın sorumluluğundaki eylem alanlarını tanımlar. Bu, yatay ve dikey bütünleşme ile birlikte işbirliği için de temel sağlar. Etkili izleme, değerlendirme ve raporlama da iklim bütçesinin başarısı açısından önemlidir. Şeffaflığı, güveni ve değişime yönelik desteği artıracaktır.

Eğer iklim finansmanı yol haritası geliştirilmesine rağmen iklim bütçesi için uygun ortam mevcut değilse, yine de kent özelindeki gereksinimlerle uyumlu biçimde yol haritasının uygulanmasının düzenli olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir. Bu tür izleme faaliyetleri, kent tarafından yürütülen çeşitli iklim eylemlerine yönelik farklı finansman kaynakları arasında sinerjiler yaratılmasına katkı sağlayabilir.

³¹ <https://www.c4oknowledgehub.org/>

Funded by
the European Union

3. Türkiye’de Yerel Yönetimler için İklim Değişikliği Finansmanı

İklim finansmanı yol haritası hazırlandığında, yerel yönetimlerin iklim eylemlerini finanse etmek bakımından harekete geçmeleri için uygun zaman da gelmiş olacaktır. Bu bölüm, Türkiye’deki yerel yönetimler için iklim finansmanı olanaklarını ve uygulanabilir bilgileri sunmaktadır.

3.1. Türkiye için İklim Değişikliği Finansmanı

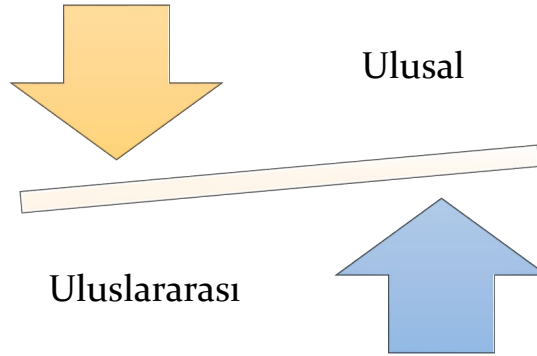
İklim Finansmanı Yol Haritasına sahip olmak, yerel yönetim tarafından bir kent ya da il düzeyinde iklim eylemlerine yönelik ayrıntılı bir fizibilite çalışmasının tamamlandığı ve belirlenen risklerin yanında finansman türü ile tutarının netleştiği anlamına gelir.

Yol haritası olmaksızın da bireysel iklim eylemleri finanse edilebilir, ancak bu türden finansmanın yaratacağı etki sınırlı kalır; çünkü bu eylemlerin orta ve uzun vadede sürdürülebilirliği ölçülemez ve/veya güvence altına alınamaz. Bu durum, özellikle gerekli mali kaynakların finansal optimizasyonunun, entegre bir iklim finansmanı yaklaşımı olmadığında sürdürülememesinden kaynaklanır.

Yerel yönetimler tarafından yürütülecek iklim değişikliği eylemlerinin niteliğine, miktarına, ihtiyaç duyulan finansman türüne ve tutarına bağlı olarak izlenebilecek birden fazla yol vardır.

Finansman kaynaklarını sınıflandırmanın basit bir yolu, ulusal ve uluslararası kaynaklar arasında bir ayırım yapılmasıdır. Uygun durumlarda özel sektörün tamamlayıcı rolü de bu çerçeveye dâhil edilebilir.

Şekil 15: Farklı Düzeylerde Katılımla İklim Değişikliği Finansmanı (Kaynak: Özgün Çalışma)

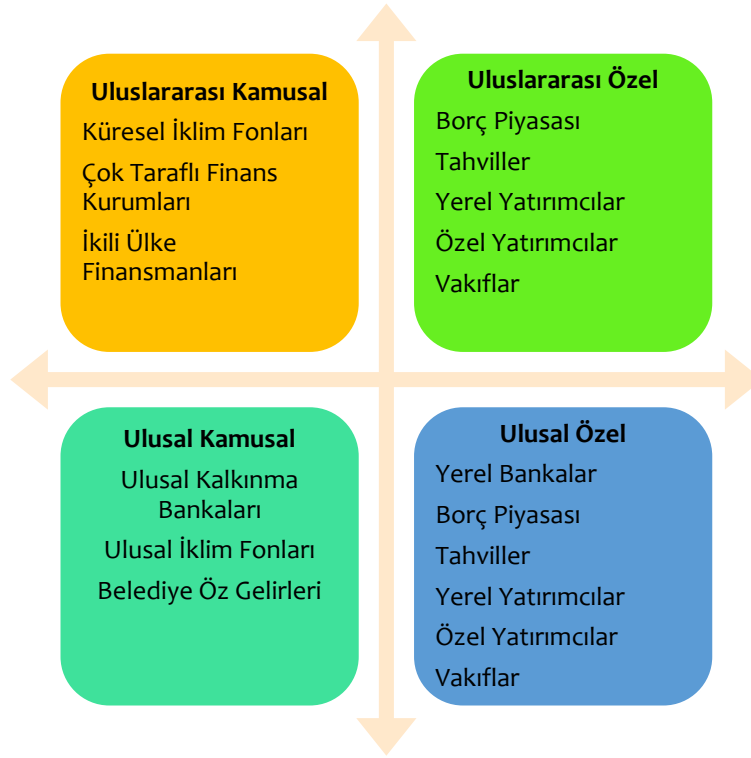

Bu kaynaklar, Türkiye özelinde bireysel iklim eylemleri kapsamında ya da birbirini tamamlayıcı şekilde ele alınabilir. Bugüne kadar, Türkiye’deki yerel yönetimler açısından ulusal finansman kaynakları, uluslararası kaynaklara kıyasla daha fazla tercih edilmiştir. Bu durum; yerel yönetimlerin hukuki çerçeveye daha kolay uyum sağlamasından, uluslararası kaynaklara başvurabilecek kapasite ve kaynağın sınırlı olmasına kadar geniş bir yelpazede çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Bununla birlikte, genel anlamda iklim finansmanı sadece ulusal ve uluslararası kaynak ayrımıyla sınırlı değildir; farklı sınıflandırmalar da vardır.

Funded by
the European Union

Şekil 16: İklim Değişikliği Finansman Türleri

Yukarıdaki şekilde de görülebileceği üzere birçok olanak bulunmakla birlikte asıl konu, iklim eylemleri ile bunlar için seçilecek finansal araçlar arasında sinerji yaratmaktır. Bu husus bir İklim Finansmanı Yol Haritası/Planı'na sahip olmanın neden gerekli olduğunun bir başka güçlü gerekçesidir.

Alt bölümde, Türkiye'deki yerel yönetimlerin küçük ölçekli iklim eylemleri ile büyük ölçekli altyapı yatırımlarını finanse etmeye yönelik öncelikli alanlara ve finansman araçlarının bütçelerine dair geniş bir yelpazede farklı olanaklara dair bilgi sunulmaktadır.

3.2. Türkiye'deki Yerel Yönetimler için İklim Eylemi Finansman Kaynakları

Bu bölümde Türk yerel yönetimlerinin yararlanabileceği iklim değişikliği finansman kaynaklarının genel bir görünümü yer almaktadır. Söz konusu kaynaklar; sektörel ya da finansman türüne göre olmak üzere farklı biçimlerde sınıflandırılabilir ve yerel yönetimler tarafından takip edilip faydalanılabilir. Ancak bu kaynaklar yalnızca burada listelenenlerle sınırlı değildir. Listelenen olanaklar yalnızca olanaklar bakımından temel gösterge niteliğindedir.

3.2.1. MIP4Adapt ve Yerel Yönetimler

Misyon Uygulama Platformu³² (MIP4Adapt) tarafından sağlanan finansal ve teknik destek, Avrupa'daki bölgesel ve yerel otoritelerin iklim değişikliğine uyumu planlayıp, iklim dirençli kentler geliştirmelerine

³² <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission>

Funded by
the European Union

olanak tanır. Misyona Taahhütnamesi'ne imza atan yerel yönetimler için MIP4Adapt, iyi uygulamalar topluluğu oluşturarak ve teknik destek sunarak aşağıdaki konularda destek sağlar:

- Kendi iklim kırılganlığı ve risk değerlendirmelerini kullanarak iklim uyum eylemleri için finansman geliştirmek ve uyum önlemlerini uygulamak;
- Uygun iklim uyumu pilot projelerini tanımlamak, eş zamanlı olarak bu projeleri uygulamaya geçirmek için finansal destek aramak ve desteklere erişim sağlamak;
- Kapsayıcı yöntemlerle iklim uyumu eylemlerine paydaş katılımını teşvik etmek ve harekete geçirmek.

Bu platform, Türkiye'deki yerel yönetimler için olduğu kadar Avrupa'daki yerel yönetimler için de oldukça yararlı bir araçtır.

MIP4Adapt, AB'nin Ufuk Avrupa (Horizon Europe) Programı tarafından finanse edilmektedir. Web sitesi Climate-ADAPT platformunun bir parçasıdır ve Avrupa Çevre Ajansı (AÇA) ve Avrupa Komisyonu işbirliğinde yürütülmektedir.³³

3.2.2. Yerel Yönetimler için MIP4Adapt Teknik Destek Programı³⁴

Teknik destek, Taahhütname imzacılarının bölgelerinde sağlam ve etkili iklim uyumu çözümleri uygulamalarına destek olmak amacıyla kapsamlı destek sunmak üzere tasarlanmıştır.

Teknik destek, iklim dirençliliğine ulaşma yolunda çoğu zaman karmaşık ve zorlu olan süreci kolaylaştırmayı amaçlar. Destek, ulusal dilde sağlanabilir ve yerel yönetimlerin özel gereksinimlerine göre uyarlanabilir; böylece uyum planlaması ve uygulanmasında sürdürülebilir ve etkili sonuçlara ulaşılması sağlanır.³⁵

3.2.3. Ufuk Avrupa³⁶– Misyona³⁷

Avrupa Komisyonu'nun ünlü finans programı Ufuk Avrupa (Horizon Europe), bölgeler ve yerel yönetimlere yönelik özel bir iklim misyonları bölümü içermektedir. Bu bölüm CINEA tarafından yürütülmektedir. **Türkiye hâlihazırda bu programa başvuruya uygundur** ve Türk yerel yönetimleri hibe başvurusunda bulunabilir.

³³ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission>

³⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/the-mission/about-mip4adapt>

³⁵ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/community-of-practice/technical-assistance?activeAccordion=f6f2d46e-2a58-4140-b9f7-a20b5ce0c2d6%2Cb00305fb-9ea8-425b-a64b-17b2e6c35a26%2C9d5f1415-c328-48c5-b1d5-527e3b1f2f6c>

³⁶ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/the-mission/faq?activeAccordion=>

³⁷ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/>

Funded by
the European Union

Misyonlar; araştırma projeleri, politika önlemleri vb. bir dizi eylemi içeren bir portföy aracılığıyla faaliyet gösterir. Böylece yerel yönetimlerin tek başına gerçekleştiremeyeceği sonuçlara ulaşmak hedeflenir. Sektörel olarak, iklim-nötr ve akıllı kentler, toprak sağlığı ve gıda, sağlıklı denizler, kıyı ve iç sular iklim değişikliğine uyum operasyonel alanları olarak öne çıkar.

Sağlanan desteğin niteliği temel olarak farkındalık artırma, Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planlarının (SECAP) hazırlanması, iklim değişikliğine uyum sürecine yönelik paydaş katılımı ve yüksek nitelikli dış uzmanların dâhil edilmesi yoluyla proje geliştirme gibi yumuşak önlemlerden oluşmaktadır.

Bu program kapsamında sağlanan fonların büyüklüğü genellikle 1,5 milyon avro ile 10–20 milyon avro aralığında değişir. Başvurulan proje çağrısına bağlı olarak yerel yönetimler maliyetin %30'unu karşılayabilir veya bazı durumlarda tümü AB tarafından finanse edilebilir. Örneğin, “İnovasyon Eylemleri” için finansman oranı %70 iken, “Koordinasyon ve Destek Eylemleri (KDE)” için bu oran %100'dür.

Şekil 17: Ufuk Avrupa Misyonları Kapsamında Örnek Çağrılar³⁸

Innovative, AI-based solutions for urban planning and management	
HORIZON-MISS-2025-04-CIT-02 Call for proposal	
Opening date: 06 May 2025 Deadline date: 04 September 2025 Single-stage	
Programme: Horizon Europe (HORIZON) Type of action: HORIZON Innovation Actions	
Coupling circularity and climate mitigation in industrial sites and their cities a...	
HORIZON-MISS-2025-04-CIT-01 Call for proposal	
Opening date: 06 May 2025 Deadline date: 04 September 2025 Single-stage	
Programme: Horizon Europe (HORIZON) Type of action: HORIZON Innovation Actions	

Yerel yönetimler tarafından AB Misyonları kapsamında kullanılacak çok çeşitli ve son derece faydalı araçlar da mevcuttur.³⁹ Yerel yönetimler açısından önemli olan birkaç örnek burada vurgulanabilir:

- **İklim Dirençli Şehir Aracı (CRCTool)⁴⁰**

Bu araç, yağış, kuraklık ve sıcak hava dalgaları gibi tehlikelere karşı doğa temelli uyum seçeneklerinin belirlenmesine ve paydaş diyaloguna destek sağlar.

³⁸ https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals_en

³⁹ https://climateadapt.eea.europa.eu/en/mission/solutions/tools?size=n_10_n&filters%5B%5D%5Bfield%5D=language&filters%5B%5D%5Btype%5D=any&filters%5B%5D%5Bvalues%5D%5B%5D=en&filters%5B%5D%5Bfield%5D=cluster_name&filters%5B%5D%5Btype%5D=any&filters%5B%5D%5Bvalues%5D%5B%5D=cca&filters%5B%5D%5Bfield%5D=objectProvides&filters%5B%5D%5Btype%5D=any&filters%5B%5D%5Bvalues%5D%5B%5D=Mission%20tool&filters%5B%5D%5Bfield%5D=readingTime&filters%5B%5D%5Btype%5D=any&filters%5B%5D%5Bvalues%5D%5B%5D=Bname%5D=All&filters%5B%5D%5Bvalues%5D%5B%5D=BrangeType%5D=fixed&filters%5B%5D%5Bfield%5D=issued_date&filters%5B%5D%5Btype%5D=any&filters%5B%5D%5Bvalues%5D%5B%5D=Last%20%20years

⁴⁰ https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/solutions/tools/119_climate-resilient-city-tool-crctool

Funded by
the European Union

- **İklim Değişikliğine Uyum Skorlama Aracı (Euro LCP Initiative)⁴¹**

Bu araç, özellikle yerel ve belediye düzeyinde bir uyum planının kalitesini değerlendirmek için sistematik ve basit bir çerçeve sunar.

- **Uyum Politikası Güvenilirlik Aracı (APC)⁴²**

Bu araç, yerel düzeydeki iklim değişikliğine uyum planlarının, politikalarının ve stratejilerinin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Araç bir uyum planının başarı olasılığına dair güvenilir nitelikli öngörü sağlar.

3.2.4. Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliğine Uyum Misyonu⁴³

İklim Değişikliğine Uyum Misyonu, AB bölgeleri, kentleri ve yerel yönetimlerinin iklim değişikliğinin etkilerine karşı direnç geliştirme çabalarını desteklemeye odaklanmaktadır. Misyounun amacı, 2030 yılına kadar en az 150 Avrupa bölgesi ve topluluğunu iklim direncine ulaştırmaktır. Türk yerel yönetimlerinin AB kent ve bölgeleriyle ortaklık kurmaları, bu program aracılığıyla iklim finansmanına daha fazla erişim sağlamalarını mümkün kılacaktır. Bu nedenle, detaylı olarak incelenmeye değerdir.

3.2.5. Ufuk Avrupa, Küme 6: Gıda, Biyogaz Ekonomisi, Doğal Kaynaklar, Tarım ve Çevre⁴⁴

Ufuk Avrupa Programı kapsamında CINEA⁴⁵ tarafından yönetilen bir diğer finansman seçeneği, Küme 6'dır. Türkiye bu programa hibe başvurusu yapabilecek uygun ülkeler arasında yer almaktadır.

Küme 6, sistemsel dönüşümleri hızlandırarak ve toprak, su, enerji ve hammadde gibi kaynakların etkin ve sürdürülebilir kullanımını geliştirerek AB'nin iklim hedeflerine önemli katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Biyoçeşitlilik ve insanlar üzerinde olumsuz etkiler yaratmadan bu hedeflerin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu finansman aracının kapsamı; çevresel bozulmanın önlenmesi, kara, iç sular ve denizlerde biyoçeşitliliğin kaybının tersine çevrilmesi ve gerek kentsel gerekse kırsal alanlarda ekonomi ve toplumun dönüşümüyle doğal kaynakların daha iyi yönetimini içermektedir. Daha özele indirildiğinde de; tarım, ormancılık ve kırsal alanlar, biyoçeşitlilik ve doğal kaynaklar, AB'nin bio-ekonomisinde bio-tabanlı inovasyon sistemleri, döngüsel sistemler, çevresel gözlem, gıda sistemleri ve son olarak denizler, okyanuslar ve iç sular bu programın kapsamındadır.⁴⁶

Araştırma ve İnovasyon (A&I) faaliyetleri sayesinde; ekosistemlerin, kara ve deniz üzerindeki birincil üretim sistemlerinin, gıda ve bio-tabanlı sistemlerin iklim uyumu ve azaltım potansiyeli daha iyi anlaşılacak

⁴¹ [Climate Change Adaptation Scoring Tool \(Euro LCP Initiative\)](https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/solutions/tools/oo8_adaptation-policy-credibility-apc)

⁴² https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/solutions/tools/oo8_adaptation-policy-credibility-apc

⁴³ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en

⁴⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-6-food-bioeconomy-natural-resources-agriculture-and-environment_en

⁴⁵ https://cinea.ec.europa.eu/index_en

⁴⁶ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/funding/mission-funding-calls>

Funded by
the European Union

ve değerlendirilecektir. Yenilikçi üretim, dönüştürme, dağıtım, tüketim ve atık yönetim sistemleri, özellikle tarım, gıda ve bio-tabanlı sistemlerde sera gazı emisyonlarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Yenilikçi yaklaşımlar, doğal karbon yutaklarının korunmasını ve topraklar (özellikle de organik topraklar), ormanlar, okyanuslar gibi ekosistemlerin sağladığı karbon tutma ve depolama işlevlerinin artırılmasını mümkün kılacaktır. Ayrıca, karbon çiftçiliği ve agro-ormancılık gibi birincil üretim sistemleri ile sürdürülebilir bio-tabanlı sanayi ve ürünler bu kapsama girmektedir.

A&I, iklim değişikliğinin etkilerine uyumun artırılmasını ve dayanıklılığın geliştirilmesini de desteklemektedir. Kaynak verimliliği ve bio-kütlenin sürdürülebilir katmanlı kullanımı mümkün hâle gelecektir. Okyanus-iklim bağlantısı daha iyi anlaşılacaktır. A&I faaliyetleri, deniz seviyesi yükselmesi dâhil olmak üzere izleme, risk temelli değerlendirme ve öngörü yetkinliklerinin geliştirilmesini ve aşırı deniz seviyesi olaylarına ve kıyı risklerine karşı uyum çözümlerinin geliştirilmesini destekler.

Bu program kapsamındaki tipik finansman büyüklüğü 1,5 milyon avro ile 10–20 milyon avro arasında değişmektedir. Sağlanan destekler çoğunlukla farkındalık artırma, SECAP hazırlığı, paydaş katılımı ve yüksek nitelikli uzmanların dahil edildiği proje geliştirme gibi yumuşak önlemleri kapsamaktadır.

Ufuk Avrupa'nın genel çalışma programına dair daha fazla bilgi, çok yıllık program belgeleri aracılığıyla edinilebilir.⁴⁷

3.2.6. Ufuk Avrupa, Küme 5: İklim, Enerji ve Hareketlilik⁴⁸

Türkiye'ye açık olan bir diğer finansman aracı olan Küme 5, iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sunmayı, nedenlerini, gelişimini, risklerini, etkilerini ve fırsatlarını daha iyi anlamayı, enerji ile ulaştırma sektörlerini daha iklim ve çevre dostu, daha verimli, rekabetçi, akıllı, güvenli ve dayanıklı hâle getirmeyi amaçlamaktadır.

Bu programın temel itici gücü, Avrupa'da 2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaşma kararlılığıdır. Bu hedef doğrultusunda, enerji ve hareketlilik sektörlerinin (ve bu küme kapsamında yer almayan diğer sektörlerin) iklim nötrlüğüne geçmesi, rekabetçiliğin, dayanıklılığın, toplum için faydanın ve karbon ayak izinin iyileştirilmesi ve adil dönüşümün sağlanması hedeflenmektedir.

⁴⁷ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2023-2024/wp-12-missions_horizon-2023-2024_en.pdf

⁴⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-5-climate-energy-and-mobility_en

Funded by
the European Union

Eylemler; Paris Anlaşması, Avrupa Yeşil Mutabakatı (2030 için daha büyük hedefler, daha hızlı teknoloji geliştirme ve hızlandırılmış ekonomik/toplumsal dönüşüm gerektirir), Avrupa Ekonomik İyileşme Planı ve AB'nin iklim, enerji ve hareketlilik alanlarındaki diğer önceliklerinin uygulanmasını desteklemektedir.

Bu küme, iklim değişikliğinin nedenlerini, gelişimini, risklerini, etkilerini ve fırsatlarını daha iyi anlamayı ve enerji ile ulaşım sektörlerini daha çevreci, verimli, akıllı ve dayanıklı hâle getirmeyi amaçlamaktadır.

Finansman öncelikli alanları şunlardır:⁴⁹

- İklim bilimi ve çözümleri
- Enerji arzı
- Enerji sistemleri ve şebekeleri
- Enerji depolama
- Binalar ve sanayi tesisleri (enerji dönüşüm sürecinde)
- Topluluklar ve kentler
- Akıllı hareketlilik
- Temiz, güvenli ve erişilebilir ulaşım ve hareketlilik
- Ulaştırma endüstriyel rekabetçilik

Enerji odaklı finansman, **EC EASME – Energy** tarafından yürütülmektedir. Program; SECAP hazırlığı, SECAP uygulaması (fiziksel önlemler), SECAP uygulaması (farkındalık artırma, paydaş katılımı gibi yumuşak önlemler) ve uygulanabilir (*bankable*) projelerin hazırlanması için uzman istihdamı gibi destekler sunar.

Finansman büyüklüğü; proje gereksinimlerine ve ölçeğine göre 1,5–5 milyon avro , 5–10 milyon avro, 10–20 milyon avro arasında değişebilir.

Bu finansman aracında yalnızca bir alt program için eş finansman gereklidir: İnovasyon Eylemleri. Avrupa Komisyonu finansman oranı %70'tir (kâr amacı gütmeyen tüzel kişiler için bu oran %100).

Kalan Araştırma ve İnovasyon Eylemleri () ve Koordinasyon & Destek Eylemleri (CSA) için finansman oranı %100'dür. Dolayısıyla çoğu durumda eş finansman gerekliliği yoktur.

Cluster 5
**CLIMATE, ENERGY
& MOBILITY**

Info days
**Horizon Europe
info days - Cluster
5**

Tuesday 6 May 2025,
09:00 - 15:30 (CEST)

Online only

Live streaming
available

⁴⁹https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2025/wp-8-climate-energy-and-mobility_horizon-2025_en.pdf

Funded by
the European Union

3.2.7. Avrupa Bölgelerinde Projeleri Desteklemek İçin Ortak Yardım (JASPERS)⁵⁰

European
Investment Bank

JASPERS, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Yatırım Bankası tarafından finanse edilen bir ortaklıktır ve Avrupa’da daha yeşil, daha bağlantılı ve daha yenilikçi bir yapının inşa edilmesini destekleyen stratejiler ve projeler konusunda danışmanlık sağlar.⁵¹

Avrupa Bölgelerinde Projeleri Desteklemek İçin Ortak Yardım (JASPERS), kentlerin ve bölgelerin yüksek kaliteli projeler aracılığıyla Avrupa fonlarından yararlanmasını kolaylaştırır. **Yerel otoriteler ve yatırımcılar için** proje döngüsünün her aşamasında, AB finansmanı başvurusuna **kadar ücretsiz teknik yardım sağlar.**

Odak noktası, projelerin AB standartlarıyla uyumlu olmasını sağlayarak fon alma olasılığını artırmaktır. Planlamadan uygulamaya kadar tüm proje döngüsü ile teknik eğitim desteği JASPERS kapsamındadır.

Sunulan destek şunları içerebilir (ancak bunlarla sınırlı değildir):

- Proje inceleme ve öneriler
- Yatay görevler
- Stratejik destek
- Kapasite geliştirme
- Uygulama desteği
- Bağımsız kalite kontrol

JASPERS aşağıdaki 5 ana alandaki projeleri destekler:

- **Enerji ve Katı Atık**

⁵⁰ <https://jaspers.eib.org/index.htm>

⁵¹ JASPERS is launched by the European Commission, the European Investment Bank and the European Bank for Reconstruction and Development on November 2005.

Funded by
the European Union

- **Demiryolu, Hava ve Deniz Taşımacılığı**

- **Akıllı Kalkınma**

Bu program eğitim, araştırma ve inovasyon ile sosyal altyapıya yapılması gereken etkili yatırımlarla ilgilidir. Bu yatırımlar bütüncül bir anlam ifade etmeli ve düşük karbonlu bir ekonomiye geçiş yönündeki kararlı adımlarla paralel ilerlemelidir. Örnek niteliğindeki proje türleri şunlardır:

- Okul inşa etmek veya mevcut okulları yenilemek
- Araştırma tesisleri inşa etmek veya genişletmek
- Bilim ve teknoloji parkları ya da açık inovasyon altyapıları kurmak
- E-Sağlık, e-Devlet ve e-İhale gibi e-hizmetleri desteklemek üzere veri platformları geliştirmek
- İnternet hızını artırmak ve kırsal alanlara erişimi sağlamak amacıyla geniş bant ağlarını iyileştirmek ve genişletmek
- Sağlık tesislerini iyileştirmek ve genişletmek

Funded by
the European Union

- Sürdürülebilir ulaşım, ekonomik çekicilik ve sosyal konut dâhil olmak üzere, sağlık ve eğitim altyapısı, parklar, spor tesisleri ve kültürel yaşam gibi kentsel yaşamın tüm boyutlarını entegre eden kentsel dönüşüm programlarını tanımlamak ve uygulamak
- Akıllı kentlerin gelişimini desteklemek
- **Karayolu altyapısı**

- **Su ve atık su hizmetleri**

Program şunlara destek verir:

- İçme suyu kalitesini iyileştirmek için su arıtma ve dağıtım altyapısı kurulması veya iyileştirilmesi
- Sanitasyon koşullarını geliştirmek için atık su toplama ve arıtma sistemlerinin inşası veya yenilenmesi
- Suyun etkin kullanımı için tüm su yönetim sistemlerinin (yeraltı suyu, arıtılmış suyun yeniden kullanımı dâhil) modernizasyonu
- Sel sularını ve taşkın yönetim sistemlerini inşa etmek veya iyileştirmek ve selin etkisini en aza indirmek amacıyla yardım programları tanımlamak
- Genel afet risk yönetim sistemlerini inşa etmek veya iyileştirmek ve afetlerin etkisini en aza indirmek amacıyla yardım programları tanımlamak

Funded by
the European Union

JASPERS, çevre projeleri için 50 milyon avro, ulaştırma ve diğer sektörler için 75 milyon avro toplam maliyetin üstünde büyük projelere odaklanır. Ancak küçük ülkelerde ya da örnek teşkil edecek pilot projelerde bu eşiklerde esneklik mevcuttur. Eş finansman gerekliliği bulunmamaktadır.

Yerel, bölgesel ve ulusal düzeydeki kamu otoriteleri ile kamu yararına faaliyet gösteren diğer kurum ve kuruluşlar JASPERS programına başvuruda bulunabilir. Türkiye de bu programa başvuru yapabilecek ülkeler arasında yer almaktadır. Yerel yönetimlerin JASPERS hizmetlerinden yararlanabilmesi için JASPERS Bölge Ofisleri ile ya da Avrupa Yatırım Bankası'nın ilgili ülke ofisiyle iletişime geçmeleri tavsiye edilmektedir.

Ayrıca JASPERS Programı, yerel yönetimler için yararlı iklimle ilgili araçlar, yayınlar ve ilham verici proje fikirleri sunan bir bilgi platformu da sağlamaktadır.⁵²

3.2.8. Avrupa Yerel Enerji Yardımı (ELENA – European Local Energy Assistance)⁵³

Avrupa Yerel Enerji Yardımı (ELENA – European Local Energy Assistance) tesisi, Avrupa Komisyonu adına Avrupa Yatırım Bankası tarafından yürütülmektedir. Bu program, kamu otoriteleri ve özel kuruluşlara enerji verimliliği ve binalarda bütünsel yenilenebilir enerji yatırımları ile yenilikçi kentsel ulaşım projelerinin tasarımı ve uygulanması konusunda danışmanlık sunar.

ELENA, teknik yardım kapsamında hibe desteği sağlamaktadır. Bu desteklerin temel hedefleri şunlardır:

- Yerel düzeyde deneyim ve uzmanlık düzeyinin artırılması,
- Projelerin bir araya getirilerek ölçek ve etki oluşturulması,
- Sağlam yatırım planları ve ihale süreçleri geliştirmek amacıyla mali ve hukuki uzmanlığa erişimin kolaylaştırılması

Sürdürülebilir yatırım programlarının hazırlanmasına yönelik ELENA teknik yardım **hibeleri üç ana kategoride sunulmaktadır: Enerji Verimliliği, Sürdürülebilir Ulaşım ve Konut Sektörü Binaları.** Avrupa Yatırım Bankası (YB), başvuru sahiplerine Avrupa Komisyonu tarafından onay alana kadar tüm başvuru süreci boyunca destek sağlamaktadır.

ELENA'nın yatırım hazırlık ve uygulama sürecine yönelik teknik yardım faaliyetleri arasında şu unsurlar yer alabilir:

- Teknik çalışmalar ve enerji etütleri
- İş planlaması
- Finansman seçeneklerinin değerlendirilmesi
- Proje finansmanı başvuruları

⁵² <https://jaspers.eib.org/knowledge/publications/index?q=&sortColumn=startDate&sortDir=desc&pageNumber=0&itemPerPage=5&pageable=false&searchDefaultLanguage=&=&or=true&yearFrom=&orYearFrom=true&orMetadata.topics=true>

⁵³ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>

Funded by
the European Union

- Hukuki danışmanlık
- İhale süreci hazırlığı
- Proje birleştirme
- Proje yönetimi

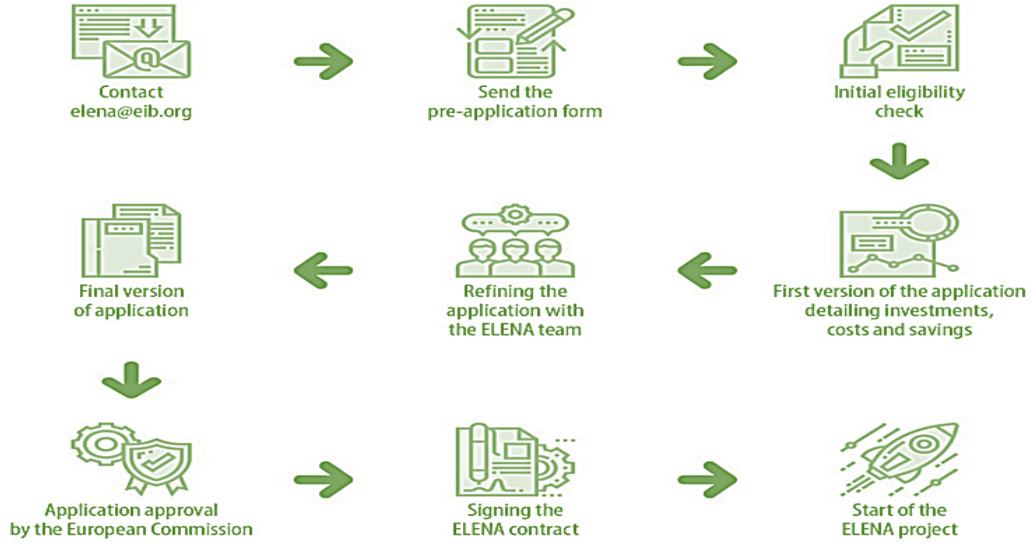
ELENA, yaklaşık 2-4 yıllık bir süre boyunca 30 milyon avro'nun üzerindeki programları destekler ve teknik destek/proje geliştirme maliyetlerinin %90'ına kadarını karşılayabilir. Daha küçük projeler de başvuru sahiplerinin daha büyük yatırım programlarına entegre edilmeleri hâlinde desteklenebilir.

ELENA Programı, öncelikli alanlardaki projelere ilişkin zengin bir bilgi kaynağı sunar ve özellikle yerel yönetimlerin / belediyelerin uygulamalarına odaklanır.⁵⁴

ELENA başvuru süreci, aşağıdaki şekilde açık bir biçimde görselleştirilmiştir:

Şekil 17: ELENA Başvuru Süreci⁵⁵

ELENA projelerinin başarılı şekilde uygulanması, kaldıraç etkisi üzerinden değerlendirilir. Bu oran, gerçekleştirilen yatırım tutarı ile ELENA tarafından sağlanan teknik yardım hibesi arasındaki oranı ifade eder.

⁵⁴ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/projects/index>

⁵⁵ Başvuru yabancı dilde yapılacağından ilgili orjinal betimleme korunmuştur. BU durum başvurusunun lehinedir zira terminoloji de başvuru esnasında karşılaşılabilecek terminolojidir.

Funded by
the European Union

3.2.9. InvestEU Fonu⁵⁶

InvestEU Fonu, piyasa temelli ve talep odaklı bir araç olup, tabloda gösterildiği şekilde Avrupa Birliği politika önceliklerine güçlü bir vurgu yapmaktadır.

InvestEU			
Sürdürülebilir Altyapı	Araştırma, İnovasyon ve Dijitalleşme	KOBİ'ler (Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler)	Sosyal Yatırımlar ve Beceriler
• Ulaştırma, özellikle temiz ve sürdürülebilir ulaşım türleri, çok modlu ulaşım, yol güvenliği, demiryolu ve kara yolu altyapısının yenilenmesi ve bakımı, • Enerji, özellikle yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve enerji tasarrufuna odaklanan bina yenileme projeleri ile binaların bağlı bir enerji kaynağına, depolama, dijital ve ulaşım sistemine entegrasyonu, enerji altyapısının birbirine bağlanma düzeylerinin iyileştirilmesi, • Dijital bağlantı ve erişim, kırsal alanlar da dâhil olmak üzere, • Hammadde tedariki ve işlenmesi, uzay, okyanuslar, su (iç su yolları dâhil), atık yönetimi (atık hiyerarşisi ve döngüsel ekonomi ilkeleriyle uyumlu olarak), • Doğa ve diğer çevresel altyapılar, • Kültürel miras, turizm, • AB'nin çevresel iklim direnci veya sosyal sürdürülebilirlik hedeflerine katkıda bulunan ve AB'nin çevresel veya sosyal sürdürülebilirlik standartlarını karşılayan donanım, hareketli varlıklar ve yenilikçi teknolojilerin kullanımı.	• Araştırma, ürün geliştirme ve yenilikçilik faaliyetleri, • Teknolojilerin ve araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi, piyasa kolaylaştırıcılarının desteklenmesi ve işletmeler arası iş birliğinin teşvik edilmesi, • Yenilikçi çözümlerin gösterimi ve uygulanması, yenilikçi şirketlerin ölçek büyütmesinin desteklenmesi ve AB sanayisinin dijitalleştirilmesi.	• Özellikle yenilikçi olanlar ile kültürel ve yaratıcı sektörlerde faaliyet gösterenler dâhil olmak üzere, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) yanı sıra küçük ölçekli orta büyüklükteki işletmelerin finansmana erişimi ve finansmanın kullanılabilirliği, • Finansmana erişimde zorluk yaşayan işletmelerin desteklenmesi: yeni kurulmuş şirketler, daha genç ve küçük işletmeler. Bu tür şirketler, geleneksel ticari kredi verenler açısından daha yüksek riskli olarak algılanmaktadır.	• Mikro finans • Sosyal girişim finansmanı ve sosyal ekonomi • Toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik beceri, eğitim, öğretim ve ilgili hizmetler • Sosyal altyapı (sağlık ve eğitim altyapısı ile sosyal ve öğrenci konutları dâhil) • Sosyal yenilik (sosyal etki, etki yatırımı ve sosyal sonuç sözleşmeleri dâhil) • Sağlık hizmetleri ve uzun süreli bakım • Dâhil olma ve erişilebilirlik • Toplumsal amaç taşıyan kültürel ve yaratıcı faaliyetler • Kırılgan grupların entegrasyonu, üçüncü ülke vatandaşları dâhil

⁵⁶ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-fund_en

Funded by
the European Union

Bu kapsamda, yerel yönetimler ve belediyeler; **binalar, ulaşım, enerji, su, atık, arazi kullanımı planlaması, tarım ve ormancılık, çevre ve biyolojik çeşitlilik, turizm ve diğer alanlarda** projeleri finanse etme imkânına sahip olabilirler.

Bu fon, SECAP uygulamalarına yönelik somut, uzman istihdamı, finanse edilebilir proje hazırlanması ve SECAP geliştirilmesi gibi faaliyetlere destek sağlamaktadır.

Fon, AB-27 ülkeleri, Norveç, İzlanda, AB'ye katılım sürecindeki veya aday ülkeler, potansiyel aday ülkeler ile Avrupa Komşuluk Politikası kapsamındaki ülkeler için açıktır.

Avrupa Yatırım Bankası Grubu ve diğer *InvestEU* uygulama ortakları, özel ve kamu sektöründeki proje yürütücüleri ("nihai faydalanıcılar") için doğrudan ve aracılı finansman çözümleri sunmaktadır.

InvestEU Fonu kapsamında sunulan mali araçlar; öz sermaye, tahviller, krediler ve/veya garantilerden oluşmaktadır. Başvuru sürecinde eş-f finansman zorunluluğu bulunmamaktadır.

Başvuru için, **proje yürütücüleri ve aracı kuruluşların, Avrupa Birliği tarafından merkezi olarak yönetilen yatırım fonlarıyla⁵⁷ ilgili danışmanlık desteği ve teknik yardım almak üzere başvurmaları gereken merkez, *InvestEU Danışmanlık Merkezi (InvestEU Advisory Hub)*'dir.**

Avrupa Komisyonu tarafından yönetilen ve AB bütçesiyle finanse edilen *InvestEU* Danışmanlık Merkezi, proje yürütücüleri ve aracıları, projelerin finansman aşamasına ulaşmalarına yardımcı olacak danışmanlık ortaklarıyla bir araya getirir. Bu merkez, yatırım projelerinin belirlenmesi, hazırlanması ve geliştirilmesine destek sağlayarak *InvestEU* Fonu'nu tamamlayıcı nitelikte çalışır.

3.2.10. Düşük Karbonlu Yatırımlar için Enerji Finansmanı – Kentler Danışmanlık Tesisi (FELICITY)⁵⁸

Bu program, kentlere aşağıdaki destekleri sağlamaktadır. Başlıca uygulayıcı ortak olarak GIZ (Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu) ve Avrupa Yatırım Bankası görev almaktadır. Her ne kadar program şu anda Türkiye'ye açık olmasa da Orta Asya kentleri ile Avrupa arasında bir köprü kurma planları olduğundan takip edilmesi önem arz etmektedir.

- Kentlerde planlanan yatırımların teknik, finansal ve ekonomik fizibilitesi, ihale prosedürleri ve projelerin sosyal ve çevresel uygunluğuna yönelik rehberlik hizmeti sunulmaktadır; bu rehberlik, projelerin EIB finansman kriterlerine uygun olmasına da katkı sağlar.
- Belediyelerin, finanse edilebilir projeler geliştirme ve özellikle iklim değişikliğiyle mücadele amacıyla uluslararası finansmana erişim kapasitelerinin artırılması hedeflenmektedir.
- Düşük karbonlu altyapı projelerinin hazırlanması ve uygun düzenleyici ortamların oluşturulması konularında ülkeler ve bölgeler arasında bilgi alışverişi kolaylaştırılmaktadır.

⁵⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/InvestEU>

⁵⁸ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/felicity/index>

Funded by
the European Union

FELICITY, küresel düzeyde alt-ulusal iklim finansmanı konusunda bilgi platformu olan Kentler İklim Finansmanı Liderlik İttifakı (*Cities Climate Finance Leadership Alliance – CCFLA*) içinde aktif bir paydaştır.

3.2.11. Avrupa Yatırım Bankası – Belediyelere Yönelik Çerçeve Kredileri⁵⁹

Avrupa Yatırım Bankası, kentlerin ve bölgelerin ihtiyaçları doğrultusunda temelde iki tür finansman aracı sunmaktadır: **büyük ölçekli tekil yatırım projeleri için yatırım kredileri ve çok bileşenli projeleri kapsayan çerçeve krediler**. Öncelikli sektörler şunlardır:

- Binalar
- Ulaşım
- Enerji
- Su
- Atık
- Arazi kullanım planlaması
- Çevre ve Biyoçeşitlilik, Sağlık

Bu finansman aracı, toplam maliyeti 25 milyon avronun üzerinde olan projeleri hedeflemektedir. Hem kamu hem özel sektör için proje toplam maliyetinin %50'sine kadarını karşılayabilir; ancak genellikle bu oran üçte bir seviyesindedir. Ortak finansman oranı ise %50'dir.

3.2.12. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası – Yeşil Kentler Programı⁶⁰

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından geliştirilen Yeşil Kentler Programı, çevresel sorunların tespit edilip önceliklendirilmesi ve bunların altyapı yatırımları ve politika tedbirleriyle ilişkilendirilmesi için geniş kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, kentler ve sakinleri için daha iyi ve daha sürdürülebilir bir gelecek inşa etme amacıyla Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Yeşil Kentler Programı'nı geliştirmiştir.

Programın üç temel bileşeni bulunmaktadır:

1. **Yeşil Şehir Eylem Planları:** Çevresel sorunların değerlendirilmesi, önceliklendirilmesi ve politika müdahaleleri ile sürdürülebilir altyapı yatırımlarını içeren bir eylem planı geliştirilmesi.
2. **Sürdürülebilir altyapı yatırımı:** Kamu veya özel sektör aracılığıyla su ve atıksu, kentsel ulaşım, bölgesel enerji, binalarda enerji verimliliği, katı atık gibi alanlarda yeşil yatırımların desteklenmesi.

⁵⁹ <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/node/43>

⁶⁰ <https://www.ebrdgreencities.com/>

Funded by
the European Union

3. **Kapasite geliştirme:** Yerel yönetimlerin ve ilgili paydaşların, 1.Yeşil Kent Eylem Planlarında tanımlanan altyapı yatırımlarını ve politika tedbirlerini etkili bir şekilde geliştirmesi, uygulaması ve izlemesi için teknik destek sağlanması.

Örneğin; Türkiye’den Ankara, Bursa ve İzmir, EBRD Yeşil Kentler Programı’na katılan kentler arasındadır.

ANKARA
TÜRKİYE

3.2.13. Kent Alanlarında Sürdürülebilir Yatırımlar için Ortak Avrupa Desteği – JESSICA Girişimi⁶¹

Kent Alanlarında Sürdürülebilir Yatırımlar için Ortak Avrupa Desteği (*JESSICA – Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas*), Avrupa Komisyonu’nun teknik destek girişimidir ve Avrupa Yatırım Bankası ile Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası işbirliğinde geliştirilmiştir. Bu girişimin amacı, mali araçlar yoluyla sürdürülebilir kentsel kalkınmayı ve kentsel dönüşümü desteklemektir.

JESSICA’nın hedefi, kentsel sektörün karmaşık yapısına yönelik zorlukları ele almak ve kentlerin yatırım projelerini bağımsız değil, entegre bir yatırım stratejisi çerçevesinde geliştirmesini sağlamaktır. Bu açıdan bakıldığında okumakta olduğunuz bu Yol Haritası’nın amaçlarıyla da birebir örtüşmektedir.

3.2.14. Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası⁶²

Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, son yıllarda çevresel açıdan sürdürülebilir kalkınmaya verdiği desteği artırmaktadır. Proje finansmanına ilişkin öncelikli alanlar; çevrenin korunması, doğal veya ekolojik afetler ile kentsel, kırsal ve bölgesel kalkınma olarak belirlenmiştir.

Çevre sektöründe finanse edilen projeler; katı ve sıvı atıkların azaltılması ve arıtılmasından, yüzey ve yer altı sularının temizlenmesi ve korunmasına; enerji tasarrufu ve verimliliği önlemlerinden, biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesine; daha temiz ulaşım araçları ve ağlarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası doğal risklerin yönetiminde topluluklara katkısını daha etkili ve sürdürülebilir hâle getirmek amacıyla, Banka operasyonel odağını ani acil müdahalelerden uzun vadeli önleyici eylemlere kaydırmıştır.

Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası’nın temel faaliyeti, sosyal uyumu teşvik eden ekonomik ve sosyal açıdan uygulanabilir projeleri kısmen finanse etmek amacıyla, 43 üye devletinden herhangi birinde bulunan borçlulara kredi sağlamaktır. Banka ayrıca garanti, hibe ve faiz sübvansiyonu da sağlayabilmektedir.

Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası operasyonları farklı finansal araçlarla finanse edilebilmektedir:

⁶¹ <https://www.eib.org/en/publications/jessica>

⁶² <https://coebank.org/en/>

Funded by
the European Union

- Proje Kredileri
- Program Kredileri
- Avrupa Ortak Finansman Tesisi
- Kamu Finansmanı Aracı
- Sektörler Arası Krediler

Banka, belirli durumlarda faiz oranı sübvansiyonları ile uygun faiz oranlarında esnek orta vadeli ve uzun vadeli krediler sağlamaktadır.

3.2.15. Temiz Teknoloji Fonu⁶³ – İklim Yatırım Fonu Mali Aracının Fonlama Mekanizması

İklim Yatırım Fonu, iklim eylemini desteklemek amacıyla hem danışmanlık (yukarı akış) hem de yatırım (aşağı akış) faaliyetleri için altı kalkınma bankası aracılığıyla imtiyazlı finansmanı yönlendiren çok taraflı bir iklim finansmanı ortaklığına liderlik etmektedir. İklim Yatırım Fonu, Türkiye'de Temiz Teknoloji Fonu aracılığıyla faaliyet göstermektedir.⁶⁴ Türkiye'nin çok aşamalı, 440 milyon ABD doları tutarındaki Temiz Teknoloji Fonu yatırım planı; rüzgâr enerjisi kapasitesinin artırılması, akıllı şebeke iyileştirmeleri ve yerel bankalar ile leasing şirketleriyle yürütülen tamamlayıcı programlar yoluyla piyasa engellerinin aşılması ve yenilenebilir enerji ile enerji verimliliği yatırımlarının teşvik edilmesini hedeflemektedir.

Temiz Teknoloji Fonu, uzun vadede sera gazı emisyonlarının azaltılmasına önemli katkı sağlayacak düşük karbon teknolojilerinin gösterimi, uygulanması ve transferi için finansmanı ölçeklendirerek; yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve temiz ulaşım alanlarında gelişmekte olan piyasa ekonomilerine ve orta gelirli ülkelere destek sağlar. Temiz Teknoloji Fonu, yoğun olarak Konsantre Güneş Enerjisi gibi umut vadeden yenilenebilir enerji teknolojilerine finansman sağlamakta öncüdür.⁶⁵

Temiz Teknoloji Fonu'nun temel hedefleri şunlardır:

- Düşük karbonlu kalkınma ve sera gazı emisyonlarının azaltımı konusunda kamu ve özel sektör yatırımları aracılığıyla olumlu teşvikler sunmak,

⁶³ <https://www.cif.org/country/turkiye>

⁶⁴ World Bank Group, International Finance Corporation, African Development Bank, Asian Development Bank, European Development Bank, ve Inter-American Development Bank, bu yatırımların uygulama paydaşlarıdır.

⁶⁵ <https://climatefundsupdates.org/the-funds/clean-technology-fund/>

Funded by
the European Union

- Ulusal plan ve stratejilere entegre edilmiş düşük karbon programları ve projelerini finanse ederek bu alandaki gelişmeleri ölçeklendirmek ve temiz teknolojilerin yayılımını hızlandırmak,
- Düşük karbon teknolojilerinin sürdürülebilir kalkınma ve Binyıl Kalkınma Hedeflerine katkı sağlama potansiyelini ortaya koyarak çevresel ve sosyal eş faydalar sağlamak,
- İklim değişikliği ile uluslararası işbirliğini desteklemek,
- Çok taraflı kalkınma bankalarının bilgi ve kabiliyetlerinden yararlanarak önemli ölçekte yeni ve ek kaynaklar (resmî ve imtiyazlı finansman dahil) sağlamak ve ulaştırmak,
- İklim değişikliği ile mücadele alanındaki deneyimlerin ve edinilen derslerin paylaşımını teşvik etmek.

Stratejik İklim Fonu adıyla bir diğer alt fon da İklim Yatırım Fonu bünyesinde yer almaktadır.⁶⁶ Stratejik İklim Fonu, belirli iklim değişikliği sorunlarına ya da sektörel yanıtlara yönelik yenilikçi yaklaşımları veya ölçekleme faaliyetlerini finanse etmektedir.

Fonun amaçları şunlardır:

- Uygulama yoluyla öğrenmeyi desteklemek ve deneyim paylaşmak,
- İklim değişikliğinin azaltımı ve uyumuna yönelik yeni ve ek finansman sağlamak,
- Karbon bakımından zengin doğal ekosistemlerin korunması, yeniden kazandırılması ve güçlendirilmesi için teşvikler sağlamak ve sürdürülebilir kalkınmanın eş faydalarını en üst düzeye çıkarmak.

3.2.16. Dünya Bankası- Kent İklim Finansmanı Açığı Fonu ⁶⁶⁶⁷

Kent İklim Finansmanı Açığı Fonu, düşük karbonlu ve iklime dirençli kentleşmeye yönelik analiz, plan ve projeler için kentleri ilk aşama teknik destekle buluşturmaktadır.

Kent İklim Finansmanı Açığı Fonu'nun sunduğu destekler şunlardır:

- Kent plancılarına, düşük karbon planlaması ve dirençlilik çabalarını güçlendirmek için teknik destek ve özel araçlar sunmak,
- Kentlerin liderlerine, yüksek kaliteli ve iklime duyarlı kentsel yatırımların ilk ve çoğu zaman yetersiz finanse edilen hazırlık aşamalarını destekleyerek yatırım projeleri portföyü oluşturmada yardımcı olmak,
- Kentlerin Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası veya üçüncü taraf finansörlerle bağ kurmasını kolaylaştırmak,

⁶⁶ <https://www.cif.org/cif-funding#strategic-climate-fund>

⁶⁷ <https://www.worldbank.org/en/programs/gap-fund>

Funded by
the European Union

- Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi ve kent ağlarıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederek bilgi paylaşımını desteklemek ve uygulamaların standardizasyonunu sağlamak.

Kentler ve yerel yönetimlerin bu fona başvuru yapabilmesi için bir **İlgi Beyanı** sunmaları gerekmektedir.

3.2.17. Invest4Cities Girişimi – Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi⁶⁸

Invest4Cities, Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi'nin kentsel iklim değişikliğiyle mücadele ve direnç geliştirme projelerine yönelik kamu ve özel sektör yatırımlarının artırılmasını hedefleyen girişimidir.

Bu inisiyatif, kentlerin iklim alanındaki iddialı taahhütlerini uygulamaya geçirebilmeleri ve finanse edebilmeleri için gerekli düzenleyici değişiklikleri savunarak, kentlerin finansmana daha adil ve etkin erişimini sağlamayı amaçlamaktadır.

Ayrıca, yatırım odaklı İklim Eylem Planları ve projeler geliştirmelerine engel teşkil eden bariyerleri ortadan kaldırarak kentlerin kurumsal kapasitesini güçlendirmeyi ve büyük ölçekli finansman araçlarının önünü açarak kentlerin eylemlerine destek sunmayı hedeflemektedir.

3.2.18. Türkiye için Alman Federal Hükümeti Fonları Aracılığıyla İklim Finansmanı Programı⁶⁹

Türkiye ile altı kalkınma ortağı arasında imzalanan çok taraflı bir Mutabakat Zaptı çerçevesinde, Alman Hükümeti, Türkiye'deki ilave iklim değişikliği ile mücadele önlemleri için 200 milyon avro tutarında imtiyazlı kredi finansmanı taahhüt etmiştir.

Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) tarafından bağımsız mali kredi kapsamında sağlanmaktadır.⁷⁰ Fon, 2028 yılına kadar Türkiye için geçerlidir.

Mayıs 2025 itibarıyla fonun Türkiye'deki mevcut durumu şu şekildedir:

- Nisan 2025'e kadar toplam 11 milyon avro tutarında proje bazlı yatırım sübvansiyonu onaylanmıştır. 2025 sonuna kadar tüm 18 milyon avro tutarındaki proje hibelerinin onaylanması beklenmektedir. Sübvansiyonlar ağırlıklı olarak yenilenebilir enerji üretim kapasitesinin artırılmasına yönlendirilecektir.
- Söz konusu sübvansiyonlar, yıllık 16.290 MWh yenilenebilir elektrik üretecek ve 5.718 ton CO₂ emisyonunun önüne geçecek 10,4 MW kurulu gücünde üretim kapasitesi oluşturacaktır. Ayrıca, yüksek verimli ısı pompalarının üretimi ile büyük ölçekli batarya depolama sistemlerinin üretimine yönelik sübvansiyonlar da onaylanmıştır.

Uygulayıcı kuruluş KfW Kalkınma Bankası (KfW Entwicklungsbank) olup, Türkiye'deki uygulayıcı ortaklar Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası (TKYB) ile Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'dır (TSKB).

⁶⁸ <https://www.globalcovenantofmayors.org/city-climate-finance/>

⁶⁹ <https://www.international-climate-initiative.com/en/project/climate-finance-programme-tuerkiye-23-i-510-tur-k-klimafinanzierung/>

⁷⁰ <https://www.international-climate-initiative.com/PROJECT2043-1>

Funded by
the European Union

3.2.19. Uluslararası Belediye Yatırım Fonu (IMIF)⁷¹

Uluslararası Belediye Yatırım Fonu (IMIF), Birleşmiş Milletler Sermaye Gelişim Fonu (UNCDF) ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) tarafından başlatılan, yalnızca kentleri ve yerel yönetimleri — özellikle de gelişmekte olan ülkelerdeki — desteklemeye odaklanan, özgün ve özel olarak yapılandırılmış bir yatırım fonudur. Bu fon, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA) ve Paris Anlaşması'nın uygulanmasını hızlandırmayı amaçlamaktadır.

Uluslararası Belediye Yatırım Fonu, yerel yönetimlerin sermaye piyasalarına ve aracı kurumlar vasıtasıyla finansmana erişim kapasitelerini artırmaya yönelik bir belediye destek fonu olarak tasarlanmıştır.

Fonun ilk kapanışındaki hedef büyüklüğü 350 milyon avro 'dur. Ulaşım, kamu hizmetleri, temiz enerji, atık yönetimi, arazi kullanımı ve kent planlaması gibi sektörlerdeki yatırımlar önceliklendirilir.

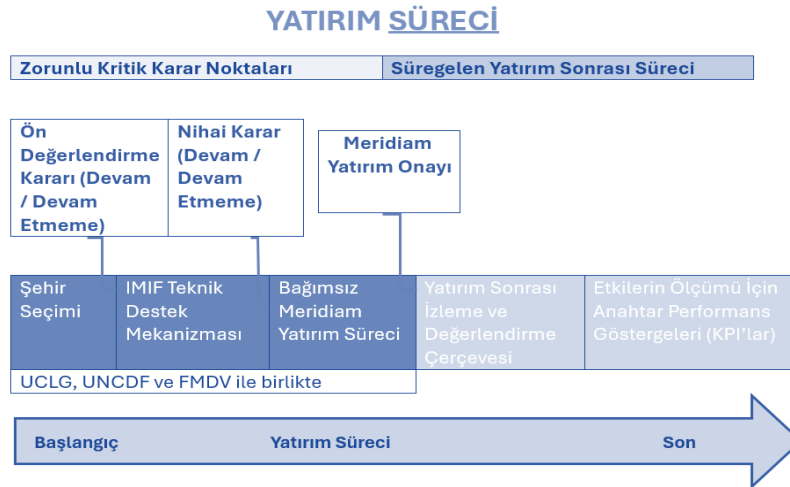
IMIF, belediyeler tarafından desteklenen, ticari olarak bankacılık açısından uygulanabilir projelere yatırım yaparak bu kurumların mali alanlarını genişletmeyi ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SKA 13 (İklim Eylemi) ve diğer ilgili hedeflerin uygulanmasını hızlandırmayı hedeflemektedir.

Uluslararası Belediye Yatırım Fonu, Teknik Destek Mekanizması, Uluslararası Belediye Yatırım Fonu proje havuzunu desteklemek amacıyla Birleşmiş Milletler Sermaye Gelişim Fonu tarafından yönetilmektedir.

Bu mekanizma, **kentlerin yatırım projelerini nihai hale getirmelerine** ve gerektiğinde krediye erişim kapasitelerini güçlendirmelerine teknik destek sağlamak üzere oluşturulmuştur. Teknik destek mekanizması, **25 milyon ABD dolarının altında yatırım büyüklüğüne sahip projeleri olan kentleri desteklemek üzere yapılandırılmıştır**.

Yatırım süreci aşağıdaki şemada gösterilmektedir.

Şekil 18: IMIF Teknik Destek Tesisi – Yatırım Süreci⁷²

⁷¹ <https://www.uncdf.org/mif/imif>

⁷² IMIF-TAF, 2020.

Funded by
the European Union

3.2.20. İklim Hibeleri Sağlayan Kent Ağları

Kent ağları, iklim değişikliği finansmanında önemli aktörlerdir. Bu ağlar yalnızca ortak projeler geliştirmek için işbirliği imkânları sunmakla kalmaz, aynı zamanda bazı kent ağları kentlerin iklim eylemlerine destek ve/veya hibe de sağlar. Bu özellikleri nedeniyle kent ağı üyeliği, iklim finansmanında en iyi uygulamalar arasında yer almaktadır.

Örneğin, **ICLEI (Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler)**⁷³ yukarıda tanımlanan türde bir kent ağıdır. ICLEI, sürdürülebilir kentsel kalkınmaya bağlı 125'ten fazla ülkede faaliyet gösteren, 2500'den fazla yerel ve bölgesel yönetimden oluşan küresel bir ağıdır. ICLEI, sıfır emisyon, doğa temelli, adil, dirençli ve döngüsel kalkınma için yerel eylemleri destekleyerek sistemik değişim yaratmayı ve sürdürülebilirlik politikalarını etkilemeyi amaçlamaktadır.

ICLEI Europe⁷⁴, yerel ve bölgesel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınmayı planlamaları ve uygulamaları için finansmana erişimlerinin iyileştirilmesini destekler ve savunur. ICLEI, Avrupa Yatırım Bankası gibi kuruluşlarla yakın işbirliği içerisinde çalışarak, yerel ve bölgesel yönetimlerin yatırım ihtiyaçlarına ve bütçesel gerçekliklerine uygun yeni finansman modelleri geliştirir. ICLEI'nin Türkiye'den de üye kentleri bulunmaktadır.

ICLEI ayrıca yenilikçi finansman yaklaşımlarının yerel ve bölgesel düzeyde uygulanmasını da desteklemektedir. Bunlar arasında kitlesel fonlama, kooperatif finansman modelleri, kamu ve sivil fonların harmanlanması ya da tamamlayıcı para birimleri gibi araçlar yer almaktadır.

ICLEI tarafından sağlanan destekler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- **Teknik destek:** ICLEI, yerel yönetimlerin iklimle ilgili projeler için finansman seçeneklerini belirlemelerine ve değerlendirmelerine yardımcı olmak üzere yeşil tahviller, iklim fonları ve kamu-özel sektör ortaklıkları gibi yenilikçi finansman mekanizmalarını içeren teknik yardım sunar.
- **Kapasite geliştirme:** ICLEI, yerel yönetimlerin iklim eylem planlarını ve projelerini etkili bir şekilde finanse edebilmeleri ve uygulayabilmeleri için gerekli beceri ve bilgiye sahip olmalarını sağlamak üzere eğitim ve kapasite geliştirme programları sunar.
- **Finansman fırsatlarına erişim:** ICLEI, üyelerine iklimle ilgili projeler ve programlar için hibe, kredi ve diğer finansman kaynaklarına dair bilgi sağlar. Aynı zamanda finansman başvuru sürecinin hazırlanmasına ve finansmana erişime de yardımcı olur.
- **Akran öğrenimi ve bilgi paylaşımı:** ICLEI, üyeleri arasında deneyim ve iyi uygulamaların paylaşılmasını sağlayan bir platform oluşturarak akran öğrenimini ve bilgi paylaşımını teşvik eder.

⁷³ <https://iclei.org/>

⁷⁴ <https://iclei-europe.org/funding-opportunities/>

Funded by
the European Union

- Avrupa'daki kent ve bölgelerde döngüselliği teşvik etmek amacıyla ücretsiz proje geliştirme desteği sunar.
- ICLEI Eylem Fonu⁷⁵
- ICLEI İklim Finansmanı Karar Verme Ağacı

ICLEI, yerel ve bölgesel yönetimlere çeşitli finansman seçeneklerini değerlendirmede yardımcı olacak bir dizi soruyu temel alan bir **iklim finansmanı karar verme ağacı**⁷⁶ geliştirmiştir. Bu karar ağacı, her bir finansman aracının avantajları, dezavantajları ve örnek olay incelemeleriyle birlikte ayrıntılı açıklamalarını da içermektedir.

Bu ICLEI aracı, yerel yönetimler için İklim Finansmanı Planı hazırlığında da önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlere bu aracı incelemeleri ve analitik düşünme aracı olarak kullanmaları tavsiye edilmektedir.

⁷⁵ ICLEI Eylem Fonu enerji yoksunluğu, yenilenebilir enerji, hava kirliliği azaltımı, akıllı enerji çözümleri, sürdürülebilir hareketlilik gibi eylemleri desteklemektedir. Başlangıcından bu yana Fon 10 Milyon avro tutarında destek dağıtmıştır.

⁷⁶ <https://iclei.org/e-library/climate-finance-decision-making-tree/>

Funded by
the European Union

3.2.21. İller Bankası Sürdürülebilir Kentler Programı II – (2024-2028) (Dünya Bankası)

Program, İller Bankası tarafından Dünya Bankası'nın teknik ve finansal desteğiyle yürütülmektedir. Sürdürülebilir Kentler Programı (SKP), Türk kentlerinin sürdürülebilirliğini desteklemeyi amaçlamakta olup, bu kapsamda:

- (i) mevcut ve artan kentsel hizmet taleplerine yanıt vermek;
- (ii) gelecekteki altyapı hizmet ihtiyaçlarını sürdürülebilir bir şekilde planlamak;
- (iii) yatırım önceliklerini finanse etmek üzere kaynakları harekete geçirmek ve
- (iv) yeni mekânsal planlama yükümlülüklerine ve altyapı hizmet gerekliliklerine uyum sağlanması hedeflenmektedir.

Bileşen A: Belediyelere yönelik yatırımlar (73,5 milyon Euro), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası kredisiyle finanse edilmektedir.

Bileşen B: Proje Yönetimi ise İller Bankası tarafından finanse edilmektedir.

3.2.22. Sürdürülebilir Kentler Projesi II – Ek Finansman (P170612, SCP2-AF)⁷⁷

Bu program, belediye alt projelerinin daha geniş sayıda belediyeye ve sektöre yaygınlaştırılmasını kolaylaştırmaktadır (500 milyon Avro). Amaç, kentsel gelişime yönelik olarak çok sektörlü, sistem temelli ve dirençli bir yaklaşımı giderek daha fazla desteklemektir.

Örneğin, enerji verimliliği dikkate alınarak, kentsel su sistemlerindeki su kayıplarının azaltılması, su ve atık su tesisleri için alternatif enerji kaynaklarının kullanımı ya da şiddetli yerel yağış olaylarının artması beklendiğinden, yağmur suyu sistemlerinin daha yüksek hacimleri kaldırabilecek kapasitede olmasının sağlanması gibi hususlar bu kapsamda değerlendirilmektedir.

SCP2-AF kapsamında yatırım alt proje havuzunun yaklaşık yarısı, çeşitli belediyelerdeki çevresel altyapı alt sektörlerinde (örneğin: su, atık su, yağmur suyu ve katı atık yönetimi) yer almaktadır.

⁷⁷ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/daufco62fadoccoicbo4d84b4352546d-0080012022/original/SCP-IndividualConsultant-Water-and-Sanitation-FY23.pdf>

Funded by
the European Union

4. Avrupa'da İklim Finansmanına İlişkin En İyi Uygulamalardan Çıkarılan Dersler

Şehirlerin ve bölgelerin iklim finansmanı hem iklim uyum hem de iklim azaltım açısından önemlidir. Avrupa genelinde yıllar içinde birçok iklim finansmanı projesi uygulanmış olup, halen uygulanmaya devam etmektedir. Zaman içerisinde bu projelerden önemli dersler çıkarılmış ve iklim finansmanına ilişkin yenilikçi yöntemler geliştirilmiştir.

Kullanılan finansman aracından bağımsız olarak edinilen bazı genel dersler, yerel yönetimler için önemli içgörüler sunmaktadır.

Şekil 19: Avrupa Genelinde İklim Finansmanı Projelerinden Çıkarılan Dersler

Edinilen derslerin yanı sıra, kentlerin ve bölgelerin, büyük ölçekli altyapı projeleri için yatırım yapılabilirlik açısından uygun koşullar oluşturmak üzere gerekli adımları atmaları önemlidir.

Avrupa Yatırım Bankası⁷⁸ tarafından yakın zamanda gerçekleştirilen bir ankette, belediyelerin önümüzdeki üç yıl içinde başta iklim değişikliğine uyum, azaltım ve dijital altyapıya yönelik yatırımlarını artırmayı planladıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, altyapının modernizasyonu ve uyarlanması, tüm bölgelerdeki yatırım harcamaları içinde en büyük kategori olmaya devam etmektedir.

Yetersiz finansman ve düzenleyici engeller, belediyelerin altyapı yatırımlarının önündeki temel engeller olmaya devam etmektedir. Nitelikli işgücüne erişim ve tedarik zinciri kısıtları, belediyelerin altyapı yatırım programlarını uygularken karşılaştıkları başlıca zorluklardır. Çevresel ve mühendislik becerilerine sahip uzmanların eksikliği, bu engelleri daha da karmaşık hâle getirmektedir.

⁷⁸ https://www.eib.org/attachments/lucalli/20230043_eib_municipalities_survey_2022_en.pdf

Funded by
the European Union

AB'deki belediyeler, dijital dönüşüm gündeminde yeşil dönüşüme kıyasla daha fazla ilerleme göstermektedirler. Hem yeşil hem de dijital dönüşüm yatırımlarını ileriye taşıyan belediyelerin oranı, gelişmiş bölgelerde %26 iken, daha az gelişmiş bölgelerde bu oran %8 seviyesindedir. Belediyeler arasında sera gazı emisyonlarını azaltmak amacıyla en çok tercih edilen önlem belediyeye ait varlıkların veya sosyal konutların enerji verimliliğine yönelik yatırımlardır.

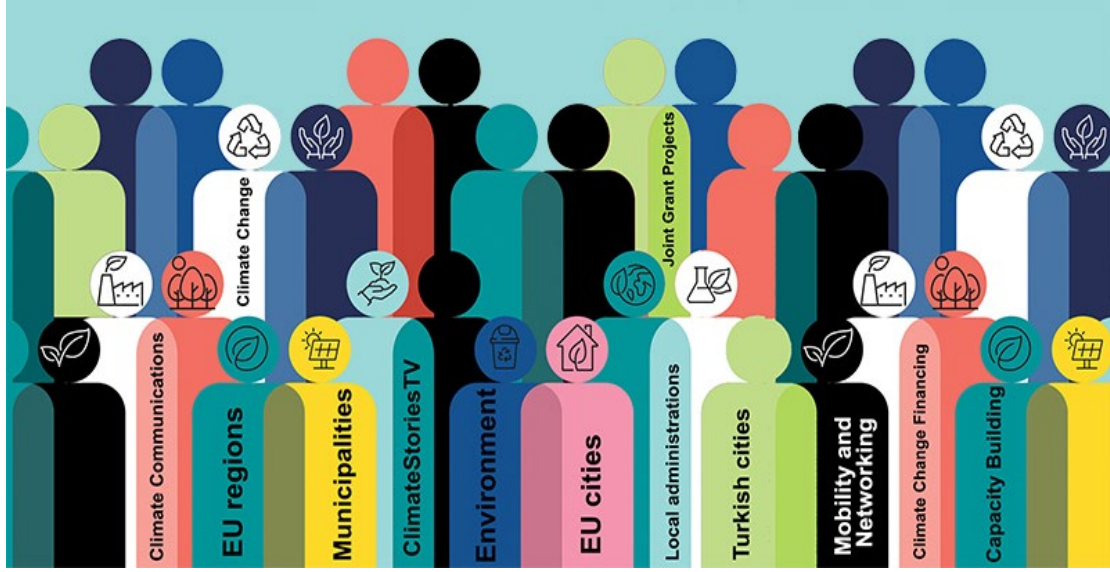
Belediyelerin kamu yatırımı için farklı finansman kaynaklarına erişimi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında **kurumsal yapı, gelir yaratma kapasitesi, sermaye piyasalarına erişim ve AB fonlarının kullanımına ilişkin politikalar yer almaktadır**. Bu nedenle, Avrupa genelinde ve daha özel olarak Türkiye'de, belediye yatırımları için finansman kaynaklarının varlığı ve kullanımı konusunda önemli farklılıklar olabilmektedir.

Funded by
the European Union

5. Sonuç

Bir İklim Eylem Planı hazırlanması ve ardından kapsamlı bir İklim Finansmanı Yol Haritası/Planı geliştirilmesi, temel olarak bir yerel yönetim tarafından bir kentin iklim eylemleri için detaylı bir fizibilite çalışmasının tamamlandığı; risklerin belirlendiği ve gerekli finansmanın miktar ve süresinin netleştirildiği anlamına gelir.

İklim Finansmanı Yol Haritası geliştirilmeden de bireysel iklim eylemleri finanse edilebilir; ancak bu tür eylemlerin etkisi sınırlı kalacaktır çünkü her şeyden önce finansmanı sağlanan ve uygulamaya alınan eylemlerin orta ve uzun vadede sürdürülebilirliği ölçülemez ve/veya garanti altına alınamaz.

Yerel yönetimlerin gerçekleştireceği iklim eylemlerinin doğasına ve büyüklüğüne, ihtiyaç duyulan finansman türüne ve miktarına bağlı olarak izlenebilecek çeşitli yollar mevcuttur.

Finansmana erişimi kolaylaştırmak için, potansiyel fon sağlayıcıların proje hazırlık sürecine erken dahil edilmesi ve ulusal iklim hedefleriyle erken uyum sağlanması, projelerin tam anlamıyla finanse edilme ihtimalini artırabilir.

Kamu ve özel sektör kaynaklı potansiyel fon sağlayıcıların, yatırımcıların ve bağışçıların sürece dâhil edilmesi ve yerel bağlama ve politika ortamına göre uyarlanmış finansman araçlarının kullanılması, iklim projelerinin finansmanının sağlanması açısından gereklidir.

Özel sektör dahil olmak üzere paydaşlarla düzenli bilgi alışverişi yapılması, güven ortamının oluşmasına ve algılanan proje risklerinin azaltılmasına katkı sağlayabilir. Gerektiğinde, proje havuzunun oluşturulması ve projelerin hazırlanması için uluslararası teknik destek ve danışmanlık hizmetlerine erken başvurulmalıdır.

Funded by
the European Union

Genel olarak, İklim Finansmanı Yol Haritası ve bu yol haritasının uygulanması, kentlerin/bölgelerin iklim finansmanı uygulamalarından elde edilen birikim ve deneyimlerine dayanan, aşağıda gösterilen şekilde bir 4 Bileşen Matrisi oluşturulmasını gerektirir.⁷⁹

Şekil 20: İklim Finansmanının 4 Ana Bileşeni

Bu dört bileşene uygun oluşturulan iklim finansman süreci, bu konuda edinilmiş tecrübeler doğrultusunda hazırlanmış olacağından başarı şansı da yüksek olacaktır.

⁷⁹ <https://www.climatepolicyinitiative.org/wp-content/uploads/2024/09/CCFLA-State-of-Cities-Executive-Summary.pdf>

Funded by
the European Union

EKLER

Funded by
the European Union

EK A: İklim Finansmanı Yol Haritası / Planı için Şablon

İklim Finansmanı Yol Haritası yalnızca kamu ve özel sermaye yatırımcıları için değil, aynı zamanda araştırmacılar ve politika yapıcılar için de iklim eylemlerinin belirlenmesi ve önceliklendirilmesi, ayrıca bu eylemler için geniş ölçekli finansman kaynaklarının harekete geçirilmesi açısından destekleyici bir araçtır.

Yerel yönetimlerin, iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle mücadeleyle yönelik yatırım açıklarını ele almak için İklim Finansmanı Yol Haritası hazırlarken kullanabilecekleri örnek bir analitik çerçeve aşağıdaki şekilde gösterilmiştir. Ancak yerel yönetimler, kendi İklim Eylem Planları (İEP) doğrultusunda, düzenli bir finansal fizibilite çalışmasına benzer şekilde, kendilerine özgü bir çerçeve de tercih edebilirler. Buradaki temel ilke, farklı sektörel finansman ihtiyaçları ve/veya yatırımları arasındaki etkileşimleri sağlayacak bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesidir.

Şekil 22: Yöntemsel Çerçeve:⁸⁰Yerel Yönetimlerin İklim Yatırımı Açıklarını Ele Alma⁸¹

Yatırım Süreci

Adım	Açıklama
Adım 1	Analiz kapsamına göre finansman açıklarının belirlenmesi
Adım 2	Yatırım risklerinin ve niteliklerinin değerlendirilmesi
Adım 3	Yatırımcı özelliklerinin ve tercihlerinin değerlendirilmesi
Adım 4	Yatırım riskleri ve niteliklerinin yatırımcı tercihleriyle eşleştirilmesi
Adım 5	Gerekli sermaye bileşiminin belirlenmesi
Adım 6	Gelecekteki olası iklim finansmanı bileşiminin tahmin edilmesi
Adım 7	İklim Finansmanı Yol Haritasının geliştirilmesi

⁸⁰ <https://www.climatepolicyinitiative.org>

⁸¹ Orjinal olarak bu adımların bilinmesinde fayda olduğundan, aşağıda ilgili adımların açılımı verilmiştir:

Step 1: Establish regional and (sub)sectoral scope of analysis and total climate finance needs and gaps for the selected region/sector.

Step 2: Assess the risk profile and key characteristics of each region/subsector combination along eight risks and attributes identified as relevant for investment decisions.

Step 3: Assess nine key characteristics and preferences for 18 types of (public and private) investors, aligning with the investment risks and attributes identified in Step 2.

Step 4: Assess the suitability of each investor type against each region/subsector, by matching investor preferences (as per Step 3) with investment risks and attributes (as per Step 2).

Step 5: Estimate the finance type (i.e., debt/equity/concessional finance) and source (i.e., private/public) required in the region/sector based on technology and financial market maturity.

Step 6: Identify the types and amounts of capital that could be provided by different investor types. Estimate potential future capital mix and sources required in the region/sector by combining the type of capital required (as per Step 5) and the results of the suitability assessment (as per Step 4). Quantify the amount of capital required from each investor based on investment gaps estimated in Step 1.

Step 7: Develop a data-driven narrative based on the findings from the previous steps and identify key actions and opportunities for policymakers and capital allocators to close the financing gap in the region/sector.

Funded by
the European Union

Bu metodoloji, ağırlıklı olarak altyapı yatırımlarına yönelik İklim Finansmanı Yol Haritası hazırlayacak yerel yönetimlere genel bir çerçeve sunarken, karma finans bakış açısını tam anlamıyla kapsamaz. Ancak yine de dikkate alınması gereken faydalı bir araçtır.⁸²

Diğer bir deyişle, farklı sektörlere yönelik proje bazlı yatırımların ve sermaye harcaması tahminlerinin bir araya getirilmesi, bir yerel yönetim ya da kent için bütüncül bir İklim Finansmanı Yol Haritası oluşturulmasını sağlar.

Aşağıda örnek bir İklim Finansmanı Yol Haritası şablonu yer almakta olup, bu şablon ilgili kentin ya da bölgenin gereksinimlerine ve özelliklerine göre geliştirilebilir.

İklim Finansmanı Yol Haritası Şablonu ⁸³	
İklim Eyleminin Niteliği <i>ESG, İklim ve Doğa ile İlgili Riskler, Finansal Sürdürülebilirlik (finansal kapsayıcılık ve ekonomik kalkınma dâhil)</i>	
Eylem	
Amaçlar	
Zaman Çizelgesi <i>Örnek: önümüzdeki altı ay, önümüzdeki 12 ay, 1 ila 2 yıl, 3 ila 4 yıl, önümüzdeki 5 yıl (zaman çizelgesi SKA'lar, Ulusal Katkı Beyanları (NDC'ler) ve diğer ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejik planlarıyla uyumlu olmalıdır)</i>	
Öncelik Düzeyi <i>Düşük, Orta, Yüksek</i>	
Göstergeler <i>Planlanan faaliyetin sonuçlarını ölçmek için kullanılacak nicel ve nitel göstergeler</i>	
Kapsanan Finans Sektörü	

⁸² <https://www.climatepolicyinitiative.org/wp-content/uploads/2024/12/Climate-Finance-Roadmaps.pdf>

⁸³ <https://www.sbfnetwork.org/sbfn-toolkit-developing-sustainable-finance-roadmaps/>

Funded by
the European Union

Bankacılık, Finansal Teknolojiler & Ödemeler, Sigortacılık & InsurTech, Sermaye Piyasaları, Yatırımlar, Kamu Sektörü, Hibeler, Harmanlanmış Finansman gibi finans sektörünün birden fazla alt sektörünü kapsayabilir

Sonuçlar

Hedeflenen faaliyetlerin 5 yıla kadar olan kısa vadeli etkileri

Etkiler

Ulusal kalkınma stratejik alanları ve temalarıyla bağlantılı 5 ila 10 yıl veya daha uzun vadeli sonuçlar

Bütçe

Faaliyetle ilişkilendirilen maliyetlerin genel tahminler

Kaynaklar

Teknik destek dâhil olmak üzere, mali olmayan/insan kaynağı ihtiyaçları

Sorumlu Lider Kuruluş

Yol haritasının hazırlanmasına liderlik eden ve paydaşlarla istişare süreçlerini yöneten ana kurum (tüm faaliyetleri doğrudan yürütmeyebilir ancak stratejik planlamaya rehberlik eder ve uygulamayı izleyerek raporlar)

Yol Haritası Uygulama Ortak Kuruluşları

Düzenleyici otoriteler, finans sektörü meslek birlikleri, diğer ticaret ve sektör çatı kuruluşları

Funded by
the European Union

EK B: AB Fonlarına Başvuru için Uygulamaya Yönelik Rehber

İklim Finansmanı Yol Haritası hazırlandıktan sonra, bu Yol Haritası doğrultusunda çeşitli fonlara daha odaklı bir şekilde başvuru yapılması mümkün hale gelir. Söz konusu fonlara başvuruda belediyelerin büyüklüğünün herhangi bir belirleyiciliği bulunmadığı için ayrıca küçük belediyeler için bir bölüm yazılmamıştır.

Bu Rehber, önceki bölümlerde sunulan finansman olanaklarına ek olarak, yerel yönetimlerin iklim değişikliğine uyum konusundaki fonlara başvurmalarını kolaylaştırmak amacıyla özel olarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, fonlara başvuru yolları adım adım sunulmuştur.

B.1. AB İklim Fonlarına Başvuru Adımları

Adım 1: Projeniz için uygun finansman fırsatını bulunuz

Avrupa Komisyonu, Avrupa Ufuk Programı ([Horizon Europe Work Programmes](#)) kapsamında birçok teklif çağırısı yayımlamaktadır ve Türkiye de bu programa katılmakta olduğundan başvuruya uygundur. Teklif çağıruları konu alanlarına göre gruplanmaktadır. Tüm çağrılara, belirli konu başlıklarına, son başvuru tarihlerine ve başvuru formlarına Fonlar ve İhale Portalı ([Funding and Tenders Portal](#)) üzerinden erişebilirsiniz. Ayrıca, [TUBITAK](#) web sitesi de ziyaret edilebilir.

Bu Portal, Avrupa Komisyonu ve diğer AB hizmetleri tarafından yönetilen tüm AB hibeleri, ödülleri ve ihaleleri için tek erişim noktasıdır. Portalda şu anda aşağıdaki AB finansman programları bulunmaktadır:

MFF 2021-2027

- Avrupa'yı Birleştirme Aracı (Connecting Europe Facility – CEF) Connecting Europe Facility (CEF)
- Dijital Avrupa Programı (Digital Europe) [Digital Europe](#)
- Erasmus+ [Erasmus+](#)
- Ufuk Avrupa (Horizon Europe) (Euratom dahil) [Horizon Europe \(including Euratom\)](#)
- Yenilik Fonu (Innovation Fund – INNOVFUND) [Innovation Fund \(INNOVFUND\)](#)
- Pilot Projeler ve Hazırlık Faaliyetleri [Pilot Projects and Preparatory Actions](#)
- Yenilenebilir Enerji Finansman Mekanizması
- Tek Pazar Programı (Single Market – COSME, Tüketiciler, Avrupa İstatistikleri dahil) [Single Market \(including COSME, Consumers, European Statistics\)](#)

Bazı durumlarda, yerel yönetimler kendi projelerine liderlik etmeden önce kapasite ve deneyim kazanmak amacıyla farklı programlarda ortaklık kurmayı tercih edebilirler.

Örneğin, **Avrupa Misyonları**, birçok iklimle ilgili konuyu ve yerel yönetimleri kapsayan Horizon Europe teklif çağıruları arasında yer almaktadır.

Funded by
the European Union

Avrupa Misyonları, bazı büyük zorluklara somut çözümler üretmeyi amaçlayan yenilikçi bir yöntemdir. Bu 5 misyonun her biri 2030 yılına kadar somut sonuçlar vermeyi hedeflemektedir.

Yerel yönetimler için en ilgili olanlar şunlardır:

- [Adaptation to Climate Change: support at least 150 European regions and communities to become climate resilient by 2030](#)
- [Restore our Ocean and Waters by 2030](#)
- [100 Climate-Neutral and Smart Cities by 2030](#)
- [A Soil Deal for Europe: 100 living labs and lighthouses to lead the transition towards healthy soils by 2030](#)

[The Horizon Europe Programme Guide](#) (Ufuk Avrupa Program Kılavuzu), hangi tür projelerin finanse edilebileceğine dair genel bir çerçeve sunmaktadır. Hangi faaliyetlerin finanse edileceği ve başvuru koşullarına dair ayrıntılı bilgi için [Funding and Tenders portal](#) içinde bulunan ilgili teklif başlığının web sayfasını ayrıntılı olarak inceleyiniz.

Funded by
the European Union

Yerel yönetimlerin önceliklerine uygun en uygun finansman fırsatını araştırmaları ve başvuruya iyi hazırlanmaları önerilmektedir. Bu amaçla, başvurmak istediğiniz fon çağrısına ait **Bilgi Günlerini** ([Info Days](#)) takip ettiğinizden emin olun. Bu oturumlar, çevrimiçi ve fiziksel olarak sunulmakta olup, zamanında soru sormak için fırsatlar sağlamaktadır.

EU MISSIONS
CLIMATE NEUTRAL & SMART CITIES
May 2025
LNIUS
Harnessing City Successes:
Advancing Climate Action for 2030

Conferences and summits
**Harnessing City
Successes -
Climate-Neutral
and Smart Cities
Conference 2025**

Tuesday 6 May 2025,
09:00 - Thursday 8
May 2025, 18:00
(CEST)

Vilnius, Lithuania

EUROPEAN UNION
EU MISSIONS
ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE
Mediterranean Forum for the Mission on Adaptation to Climate Change
19 June 2025 Bologna

Conferences and summits
**Mediterranean
Forum of the
Mission on
Adaptation to
Climate Change**

Thursday 19 June
2025, 09:00 - 21:00
(CEST)

İklim değişikliğine uyum ya da akıllı kentler konularında, yerel yönetimlere yönelik çok sayıda hibe çağrısı bulunmaktadır. Bunlara örnekler kullanıcıya kolaylık sağlaması adına verilmekle birlikte, finansman açısından düzenli olarak çağrılarının takibi gereklidir.

General information

Programme

Horizon Europe (HORIZON)

Call

Supporting the implementation of the Adaptation to Climate Change Mission
(HORIZON-MISS-2025-01)

Type of action

HORIZON-RIA HORIZON Research and Innovation Actions

Type of MGA

HORIZON Action Grant Budget-Based [HORIZON-AG]

Open For Submission

Deadline model

single-stage

Opening date

06 May 2025

Deadline date

24 September 2025 17:00:00
Brussels time

Funded by
the European Union

Yukarıda belirtilen **HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-02** çağrısının beklenen çıktısı şu şekildedir:

Avrupa Yeşil Mutabakatı, Uyum Stratejisi ve Avrupa'nın İklim Değişikliğine Uyum Misyonu doğrultusunda, başarılı teklifler, bölgesel ve yerel yönetimlerin uyum çabalarını hızlandıracaktır.

Ayrıca aynı program altında farklı konulara yönelik açık çağrılar da bulunmaktadır: **HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-04- HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-06- HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-01- HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-02- HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-03- HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-05**

Çağrı Numarası ve Konusu	Başvuru Son Tarihi
HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-02 İklim dirençliliğine yönelik Eylem Planlarını geliştirmelerinde bölgesel ve yerel yönetimlerin desteklenmesi	24 Eylül 2025, 17:00:00 (CET)
HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-03 Kıyı bölgelerindeki sıcak noktaların iklim değişikliğine uyum sağlamalarına yardımcı olacak çözümlerin gösterimi	24 Eylül 2025, 17:00:00 (CET)
HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-06 Kamu binalarının iklim dayanıklılığının artırılması için çığır açıcı çözümlerin ön-ticari alımı	24 Eylül 2025, 17:00:00 (CET)
HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-01 Bölgelerin ve yerel yönetimlerin iklim risklerini değerlendirmede desteklenmesi	24 Eylül 2025, 17:00:00 (CET)
HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-04 Aşırı sıcaklara karşı dayanıklılığı artırmaya yönelik yenilikçi çözümlerin test edilmesi ve gösterimi (sağlık etkileri dahil)	24 Eylül 2025, 17:00:00 (CET)
HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-05	24 Eylül 2025, 17:00:00 (CET)

Funded by
the European Union

Uyum çözümlerinin özel sektör tarafından finansmanına
yönelik teşviklerin daha iyi anlaşılması

27 Mayıs 2025 itibarıyla, AB misyonları kapsamında proje düzeyinde işbirliği için listelenmiş 256 olanak çağrılarının yer aldığı web platformunda bulunmaktadır.

Örneğin, Amsterdam Belediyesi aşağıdaki başlık altında konsorsiyum ortakları aramaktadır:

Aşırı Sıcaklığa Karşı Kentlerin Dayanıklılığını Artırmak

Güncelleme tarihi: 26 Mayıs 2025

Amsterdam, sıcaklık risklerinin yalnızca bir kişinin fiziksel koşullarıyla değil, aynı zamanda yaşam koşulları ve yaşadığı mahalle ile de belirlendiği görüşündedir. Bu üç alan genellikle bireyin sosyoekonomik durumu tarafından etkilenmektedir. Bu nedenle, aşırı sıcaklıklar (örneğin “kırmızı alarm”) dahil olmak üzere sıcaklık risklerini ele alırken bu “üçlü risk” göz önünde bulundurulmalıdır. Amsterdam, bu doğrultuda bir Horizon Europe başvurusu kapsamında birlikte çalışabileceği ortaklar aramaktadır. Şu iki temayı incelemektedir:

1. **Sıcaklık müdahale planının genişletilmesi:** barınaklar, kamuya açık gölgelikler ve akıllı erişilebilirlik

Amsterdam, aşırı sıcak senaryolarında savunmasız sakinleri daha iyi koruyabilmek adına sıcaklık müdahale planını genişletmek istemektedir.

2. **Savunmasız hanelerde iç mekân ısı stresinin azaltılması**

Özellikle savunmasız konutlarda iç mekân ısı stresini azaltmak amacıyla Amsterdam hem finansal destek mekanizmaları hem de teknik yenilikler üzerinde çalışmaktadır.

Konu başlığı: **HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-04 – Aşırı sıcaklığa karşı dayanıklılığı artırmaya yönelik yenilikçi çözümlerin test edilmesi ve gösterimi, sağlık etkileri dahil.**

Adım 2a: Tüm ilgili fon çağrısı dokümantasyonunu dikkatlice okuyunuz

Başarı için, çağrıya ilişkin belgelerin tamamının dikkatlice okunması önemlidir. Sadece (genellikle çevrimiçi) başvuru formlarını doldurmak, çağrı belgelerinin bütünü ayrıntılı olarak incelenmeden hedeflenen başarıya ulaşmak için yeterli olmayacaktır. AB fonlarına başvuru oldukça rekabetçi bir süreçtir.

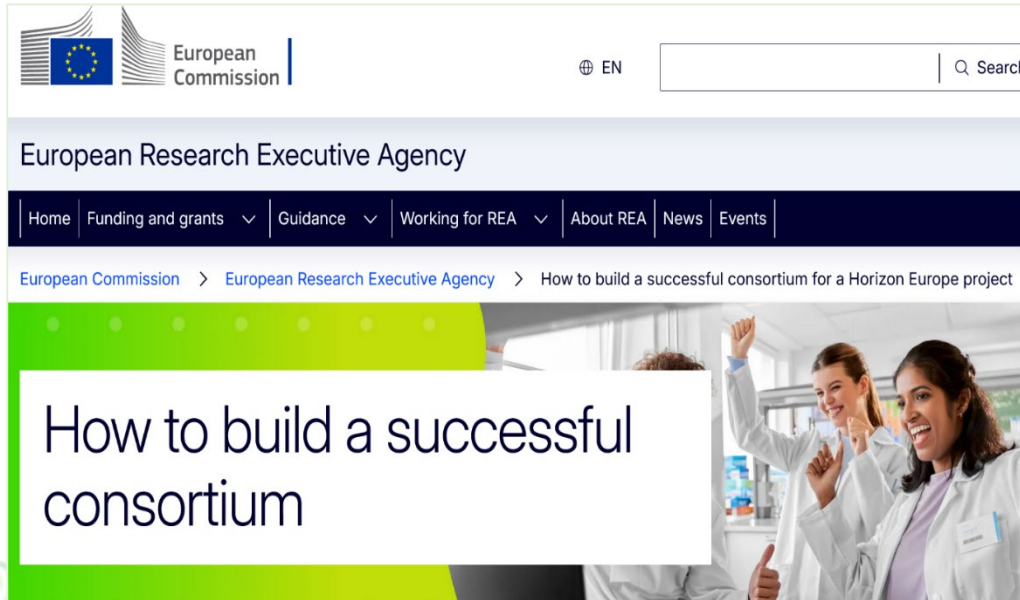
Funded by
the European Union

Adım 2b: Eşzamanlı olarak projeniz için doğru ortakları bulunuz

Seçtiğiniz çağrı için projenizi geliştirmeye başlar başlamaz, projeye uygun ortakları da bulmanız önerilir. Horizon Europe projelerinde, farklı Avrupa ülkelerinden ortaklıklar kurmak oldukça önemlidir. Ayrıca, geliştirdiğiniz proje fikriyle tamamlayıcı nitelikteki ortakları bulmak başarı şansınızı daha da artıracaktır.

Bu işlem, yerel yönetimlerin projeler veya ortaklar aradığı çeşitli çevrimiçi platformlar üzerinden gerçekleştirilebilir. Başlangıç noktası olarak Avrupa Komisyonu'nun internet siteleri ile Horizon Europe Programı'nın uygulanmasına destek sağlayan TÜBİTAK teknik destek projeleri de kullanılabilir.

Funded by
the European Union

EU Funding & Tenders Portal

Sign in

EN

Partner search

Filters

1946 item(s) found

Quick search

municipality x Q

☒ Match whole words only

Type v

Programme v

Topic v

Country/Territory v

[Chiprovtsi Municipality](#)

Public organisation

Chiprovtsi | Bulgaria

Projects: 0 | Partner search announcements: 0

Organisation

[Municipality Stamboliyski](#)

Public organisation

Stamboliyski | Bulgaria

Projects: 0 | Partner search announcements: 0

Organisation

Proje Ortakları Aranıyor

İklim Nötr ve Akıllı Şehirler – Victoria University of Wellington

Güncelleme tarihi: 25 Mayıs 2025

Kentsel ortamları canlı sistemler olarak yeniden hayal etmek—döngüsel, bağlantılı ve doğanın ritimleriyle uyumlu. - People, Cities and Nature (Endeavour programı) ve kent yeşil kuşağı restorasyonu: Geleceğimizi Büyütmek.

Konu başlığı: **HORIZON-MISS-2025-01-CLIMA-02 – Bölgesel ve yerel otoritelerin iklim dirençliliği için Eylem Planı geliştirmesine destek.**

Adım 3: Proje fikrinizin çok boyutlu bir projeye dönüşmesini sağlayınız

Başarılı bir proje geliştirmek için, başvurduğunuz fonun öncelikleri ile ihtiyaçlarınız/sorun alanlarınız arasında uyum olduğundan emin olun. Bu noktada, program önceliklerini değerlendirerek mümkün olduğunca çok sayıda program önceliği ile örtüşmeye çalışmak önemlidir. Bu durumda, proje ortaklarınızın güçlü yönlerini de dahil ederek proje geliştirme olasılığınızı artırabilir ve projeye çok boyutlu bir karakter kazandırabilirsiniz. Ortaklar yalnızca yerel yönetimler değil, aynı zamanda üniversiteler, sivil toplum kuruluşları gibi kurumlar da olabilir; bu, projenin temasına bağlıdır. Proje ortakları aynı zamanda projedeki görev dağılımını da şekillendirir.

Funded by
the European Union

Başvurunuz için ilham almak amacıyla, başvurmayı planladığınız alanda daha önce fonlanan projeleri inceleyebilir ve başvurunuzun iyi hazırlanmasını sağlayabilirsiniz. Bu kapsamda aşağıda bazı örnek projelerden kesitler sunulmuştur.

Türkiye- [BROAD-ER](#)

Göç ve Kentsel Çalışmalar Arasındaki Bağ Güçlendirmek

BROAD-ER – Göç ve Kentsel Çalışmalar Arasındaki Bağ Güçlendirme projesi, Türkiye’de Koç Üniversitesi (KU) koordinasyonunda yürütülmektedir ve göç ile kentsel çalışmalar kesişiminde disiplinler arası araştırma ve eğitim faaliyetlerini destekleyecek bir “Araştırma Mükemmeliyet Ağı” oluşturmayı amaçlamaktadır.

Amsterdam Üniversitesi ve İspanya’daki Pompeu Fabra Üniversitesi ile yapılan iş birliği sayesinde yenilikçi ve disiplinler arası yaklaşımlar teşvik edilecek; KU’nun Güneydoğu Avrupa bölgesinde kentsel çalışmalar alanında önemli bir Mükemmeliyet Merkezi olması hedeflenmektedir.

[HORIZON-WIDERA-2021-ACCESS-03-01 - Twinning](#)

İrlanda [FINEST TWINS](#)

Kentler için Yenilenebilir Enerji Sistemleri

AB tarafından finanse edilen RES4CITY projesi, kentlerde yenilenebilir enerji ve yakıt teknolojilerine dair mevcut en iyi uygulamaları bütünleştirmek, etkilemek ve bir araya getirmek için iş gücünü geliştirmeye yönelik ortak tasarımlı bir eğitim çerçevesi öngörmektedir.

RES4CITY, mikro programlar tanımlayacak, öğrenme ve eğitim için ciddi oyunlar geliştirecek, sanayi-akademi programı oluşturacak ve sektöre dayalı vaka çalışmalarını analiz edecektir. Program, kamu yönetişimi, sanayi, STK’lar ve vatandaşlarla koordinasyon halinde geliştirilecek ve test edilecektir.

[WIDESPREAD-01-2018-2019 - Teaming Phase 2](#)

Hollanda - [ATELIER AmsTERdam BiLbao citizen drivEn smaRt cities](#)

Kentler, iklim değişikliğine en büyük katkı sağlayan aktörlerdir (küresel enerjiye bağlı sera gazı emisyonlarının %70’ini üretmektedir). AB tarafından finanse edilen ATELIER projesi, sekiz Avrupa

Funded by
the European Union

şehrinde pozitif enerji bölgeleri (PED – Positive Energy Districts) uygulayarak sürdürülebilirlik ve karbon nötrlüğü hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır.

Amsterdam ve Bilbao, 1340 MWh birincil enerji fazlası üretmeyi, 1.7 kt CO₂ ve 23 ton NO_x emisyonunu önlemeyi ve PED hedeflerini gerçekleştirmek üzere 156 milyon avro yatırım yapmayı taahhüt eden iki öncü kentdir. Bratislava, Budapeşte, Kopenhag, Krakow, Matosinhos ve Riga ise başarılı çözümleri uyarlayacak olan takipçi kentlerdir. ATELIER'in nihai hedefi, Avrupa genelinde daha fazla PED'nin yaygınlaşmasını sağlamaktır.

[LC-SC3-SCC-1-2018-2019-2020 - Smart Cities and Communities](#) (devam ediyor, proje 2026'da sona erecek)

Adım 4: Fon Başvurusuna Başlamak ve Projenizi Sunmak

Öncelikle, çevrim içi [Funding and Tenders portal](#) – Fon ve İhale Portalı üzerinden bir profil oluşturmanız gerekmektedir.

Öncelikle, çevrim içi **Funding and Tenders Portal** – Fon ve İhale Portalı- üzerinde bir profil oluşturmanız gerekmektedir. Profilinizi oluşturduktan sonra, proje belgelerine erişim sağlayabilir ve daha sonraki aşamda başvurunuzu göndermek üzere çevrim içi başvuru formunu doldurmaya başlayabilirsiniz. Lütfen bazı teklif çağrılarının iki aşamalı bir başvuru prosedürü izlediğini unutmayınız. Bu durumda önce bir kavram notu (concept note) sunmanız gerekmektedir. Kavram notunun başarılı olması durumunda, ikinci aşamada tam proje teklifinizi hazırlayıp sunabilirsiniz.

Başvuru formunu doldurmadan önce, projenizi planladığınızdan ve başvuru formunun Teknik Açıklama Bölümünü (Part B) en iyi şekilde hazırladığınızdan emin olunuz. Çoğu faaliyet türü için, Teknik Açıklama; proje fikrinizin ve iş planınızın ayrıntılı bir açıklamasını (çalışma paketleri, kilometre taşları ve çıktılar,

Funded by
the European Union

sorumluluk ve kaynak dağılımı, zaman çizelgesi, proje yönetim yapısı, yaygınlaştırma ve iletişim faaliyetleri dâhil olmak üzere) içermelidir.

Bütçe hazırlığı da aynı derecede önemlidir ve Başvuru Formunun B Bölümü ile uyumlu olmalıdır. Bütçelendirilmiş maliyetler, uygun maliyet kurallarına dayanarak, proje giderlerinizi ayrıntılı ve doğru bir şekilde sunmanıza dayanmalıdır.

Başvurunuzu zamanında sunmak önemlidir; internet bağlantısı ya da sistemin yoğunluğu gibi riskler göz önünde bulundurulmalı ve riske girilmemelidir. Ayrıca, ilerlemenizde sorun yaşamamak için gerekli tüm başvuru belgelerinin eksiksiz sunulması gerekmektedir. Portal üzerindeki Başvuru Sihirbazı (Submission wizard) sizi elektronik başvuru sürecinde adım adım yönlendirecektir. Ayrıca Çevrim İçi Kılavuz (Online Manual) bölümünü inceleyebilirsiniz [Online Manual](#).

Adım 5: Başvurunun Değerlendirilmesi ve Fonun Alınması

Projeniz gönderildikten sonra, ilgili alanda uzman kişilerden oluşan bağımsız bir değerlendirme sürecinden geçecektir. Daha sonra değerlendirme sonuçları tarafınıza bildirilecektir. Başarılı bulunan projeler seçildikten sonra, başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi takip eden üç ay içinde imzalanır.

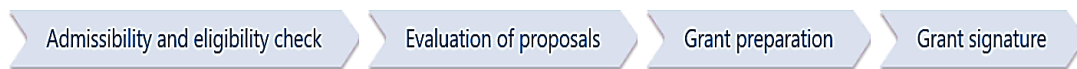
Başvurular İngilizce yapılmaktadır, o yüzden ilgili terminolojiyle bağlantının tercüme yoluyla koparılması adına aşağıdaki şekilde verilen süreç orjinal dili olan İngilizce olarak bırakılmıştır.

Grants

Applying for funding

Evaluation & Grant signature

Grant management

Funded by
the European Union

B.2. Anlık İklim Değişikliğine Uyum Hibe Olanakları

[Adaptation to Climate Change: Effectiveness and Limits](#)

HORIZON-CL5-2025-05-Two-Stage-D1-05

Son Başvuru Tarihleri: 04 Eylül 2025 17:00 ve ayrıca 31 Mart 2026 17:00

[Applying regenerative design to the built environment in neighbourhoods](#)

HORIZON-NEB-2025-01-REGEN-01

Yer aldığı program: [A research agenda for a beautiful, inclusive and sustainable transformation of neighbourhoods \(HORIZON-NEB-2025-01\)](#)

Son Başvuru Tarihi: **12 Kasım 2025 17:00**

[Demonstration, deployment and upscaling of circular systemic solutions in cities and regions \(Circular Cities and Regions Initiative\)](#)

HORIZON-CL6-2025-01-CIRCBIO-07

Son Başvuru Tarihi: **17 Eylül 2025 17:00**

Ayrıca Şehir Ağlarından İklim Değişikliği Azaltımına Yönelik Hibe Fırsatları da Mevcuttur:

[C40 KentFinansman Tesisi](#)

Kent Finansman Tesisi, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ödülü almış bir proje hazırlık destek mekanizmasıdır ve üç ana bileşene odaklanır: iklimle ilgili altyapı projelerinin finansal hazırlığa uygun hale getirilmesi, projelerin finansman kaynaklarıyla eşleştirilmesi ve başarılı projelerin, yöntemlerin ve araçların çoğaltılması ile ölçeklendirilmesi.

Kent Finansman Tesisi, **hareketlilik, yenilenebilir enerji, atık yönetimi ve doğa temelli çözümler gibi sektörlere odaklanarak istihdam olanakları yaratılması, vatandaşların sağlığının iyileştirilmesi ve sosyal eşitliğin güçlendirilmesi** gibi faydalar sağlar.

Funded by
the European Union

Bu hibe finansmanı seçeneği için herhangi bir eş-financeman gerekliliği bulunmamaktadır. Sunulan destek, iklimle ilgili proje tekliflerinin, projelerin ve proje havuzlarının hazırlanmasını kapsamaktadır. Türkiye'deki yerel yönetimler de bu destek mekanizmasından yararlanabilir.

B.3. İklim Değişikliği Finansmanında Deneyim Kazanmak: Bakanlıklar ve Diğer Ulusal Kurumlar Aracılığıyla AB veya Ulusal Kaynaklı Programlara Katılım

İklim finansmanı için deneyim kazanımı hedefleniyorsa, öncelikle küçük bütçeli projelerle başlangıç yapılarak daha sonra farklı finansman olanaklarına da yönelmek mümkündür.

Örneğin; Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve diğer bakanlıklarca yürütülen hibe programları ile de mümkün olabilir. Örneğin; AB-Türkiye İklim Değişikliği Hibe Programı (EU-TR CCGP) [EU-Türkiye Climate Change Grant Programme \(EU-TR CCGP\)](#) bu türdeki programlardan biridir ve 14.706.000 avro bütçelidir. Her ne kadar hibe çağrısı Aralık 2024'te kapanmış olsa da bu program ulusal bağlamda bir finansman aracı sağlamış ve sonraki aşamalarla devam etmesi beklenmektedir. Buna benzer hibe çağrılarının önümüzdeki dönemde artması beklenmektedir ve takip edilmesi tavsiye edilir. Aşağıda verilen bilgiler tür programlar bulunabildiğine dair örnek niteliğindedir.

[AB-Türkiye İklim Değişikliği Hibe Programı \(EU-TR CCGP – European Union-Türkiye Climate Change Grant Programme\)](#)

Avrupa Birliği tarafından finanse edilen, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yürütülen ve nihai yararlanıcısı İklim Değişikliği Başkanlığı olan “Türkiye’de Yerel İklim Eylemi için AB Ortaklığı Projesi” kapsamında, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilen “AB-Türkiye İklim Değişikliği Hibe Programı” (EU-TR CCGP) aracılığıyla 14.706.000 avro tutarında bir hibe sağlanacaktır. Bu hibe programının nihai yararlanıcısı İklim Değişikliği Başkanlığı olup, programın uygulanmasından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü sorumludur. 1 Mayıs 2023 tarihinde başlayan bu proje, [Avrupa Birliği’nin](#) Katılım Öncesi Yardım Aracı III (IPA III) Fonları kapsamında finanse edilmektedir.

AB-TR CCGP, Türkiye ve AB’deki yerel yönetimlerin – belediyeler, bölgesel ve il müdürlükleri, üniversiteler ve araştırma enstitüleri, bölgesel kalkınma ajansları – yanı sıra topluluk temelli kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, odalar ve sendikaların iklim değişikliğiyle mücadele çabalarına uyum ve azaltım eylemleri yoluyla destek olmayı amaçlamaktadır. Bu program, Paris Anlaşması’nın ve AB iklim politikalarının uygulanmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Süre: Projeler 12 ila 24 ay süreli planlanmalıdır.

Sektörler veya Temalar:

- Uyum sektörleri: Kentsel planlama ve altyapı, iklim kaynaklı afet riski yönetimi, ulaşım, su kaynakları yönetimi, tarım ve balıkçılık/hayvancılık, gıda güvenliği, ekosistem hizmetleri, biyolojik çeşitlilik ve ormancılık, turizm, kültürel miras, enerji, sanayi ve diğer ilgili sektörler.

Funded by
the European Union

- Azaltım sektörleri: Enerji, sanayi, tarım, ulaşım, atık, binalar, Arazi Kullanımı ve Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık (LULUCF) ve diğer sektörler.
- Temalar: İklim değişikliğine uyum ve/veya azaltım

Uygulama Yeri: Faaliyetler Türkiye sınırları içinde gerçekleştirilmelidir. Ancak çalışma ziyaretleri, etkinliklere katılım ve STK temsilcilerinin platformlarda, toplantılarda ve konferanslardaki faaliyetleri proje hedeflerine katkı sağladığı sürece yurt dışında gerçekleştirilebilir.

Eylem Türleri: Eylemler, Başvuru Sahipleri İçin Hibe Rehberi'nin ilgili bölümünde belirtilen önceliklerden en az birine odaklanmalı ve paydaşlar arasındaki iletişimin güçlendirilmesini ve "toplum genelinde bilgi tabanının genişletilmesini" içeren bir bileşen (faaliyetler bütünü) barındırmalıdır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Akımlaştırılması – Tüm eylemlerin, kadınlar ve erkekler ile kız ve erkek çocukların farklılaşan ihtiyaçlarının ve rollere ilişkin farkların analiz edilmesi, tanımlanması ve ele alınması yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılmasını sağlaması beklenmektedir. Ayrıca faaliyetlerde yenilikçilik, iyi uygulamalar ve sürdürülebilir sonuçlar gibi belirli katma değer unsurları ve yatay konulara da yer verilmelidir. Tüm eylemler, faaliyetlerin sonuçlarının geniş çapta yaygınlaştırılmasını sağlamalıdır. Bu hususlar, değerlendirme matrisinin ilgili bölümlerinde değerlendirilecektir.

Faaliyet Türleri: Tüm faaliyetler, yürürlükteki yerel yasa ve mevzuata uygun olmalıdır.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), "Uyum"u, ekolojik, sosyal veya ekonomik sistemlerin mevcut ya da beklenen iklimsel uyarıcılara ve bunların etkilerine yanıt olarak gerçekleştirdiği uyarlamalar olarak tanımlar. Bu, iklim değişikliğiyle ilişkili potansiyel zararları hafifletmek ya da ortaya çıkan fırsatlardan yararlanmak amacıyla süreçlerde, uygulamalarda ve yapılar da yapılan değişiklikleri ifade eder. Uyum faaliyetleri, toplulukların, işletmelerin, kuruluşların, ülkelerin veya bölgelerin özgün koşullarına bağlı olarak birçok farklı biçim alabilir. Her duruma uyan tek bir çözüm yoktur — uyum eylemleri, sel savunma sistemlerinin inşasından kasırgalar için erken uyarı sistemlerinin kurulmasına, kuraklığa dayanıklı ürün çeşitlerine geçilmesinden iletişim sistemlerinin, iş operasyonlarının ve kamu politikalarının yeniden tasarlanmasına kadar değişebilir.

Uyum hakkında daha fazla bilgi için: <https://unfccc.int/topics/adaptation-and-resilience/the-big-picture/introduction>

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), emisyonların azaltılması ve yutakların güçlendirilmesine yönelik çabaları "azaltım" olarak tanımlar. Avrupa Çevre Ajansı'na göre, iklim değişikliğini hafifletmek, ısı tutucu sera gazlarının atmosfere salımını azaltmak anlamına gelir. Bu, başta enerji santralleri, fabrikalar, otomobiller ve tarım gibi ana kaynaklardan gelen sera gazı emisyonlarının kesilmesini içerir. Ormanlar, okyanuslar ve toprak da bu gazları emerek ve depolayarak çözümün önemli bir parçasını oluşturur.

Zarar azaltma konusunda daha fazlası: <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/climate-change-mitigation-reducing-emissions> & <https://unfccc.int/topics/introduction-to-mitigation>

